

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ВКЛЮЧНО

2025

ЗМІСТ

1.	РОЗДІЛ 1. ВСТУП. ПІДСТАВИ АКТУАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ.....	8
2.	РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ І ПРОЦЕС.....	9
3.	РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ПІДСУМКИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2019-2023 роки.....	10
	3.1. Географічне розташування, суміжні території.....	10
	3.2. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови.....	11
	3.3. Демографічна ситуація та ринок праці.....	11
	3.4. Регіональний людський розвиток.....	15
	3.5. Розвиток інфраструктури.....	36
	3.6. Характеристика пошкоджень і руйнувань внаслідок військових дій.....	48
	3.7. Містобудівна документація регіону.....	58
	3.8. Економічний розвиток.....	59
	3.9. Фінансовий стан та бюджетна сфера.....	77
	3.10. Територіальний розвиток регіону.....	81
	3.11. Стан громадської безпеки в області.....	83
	3.12. Екологічний стан регіону.....	85
4.	РОЗДІЛ 4. ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ.....	88
	4.1. Сценарії розвитку Миколаївської області до 2027 року.....	88
	4.2. Стратегічне бачення Миколаївської області до 2027 року.....	91
	4.3. Аналіз SWOT/TOWS та основні висновки.....	92
5.	РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 року.....	103
	5.1. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. Стійкість, соціальна згуртованість та безпека.....	106
	5.2. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки.....	117
	5.3. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування.....	128
	5.4. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації.....	138
6.	РОЗДІЛ 6. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ І ОЦІНЮВАННЯ.....	143
7.	РОЗДІЛ 7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЄ СТРАТЕГІЇ	159
8.	РОЗДІЛ 8. УЗГОДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ З ПРОГРАМНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ТА ОСНОВНИМИ АСПЕКТАМИ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ.....	159

Перелік малюнків

- Мал. 3.1. Географічне розташування Миколаївської області
- Мал. 3.2. Динаміка чисельності наявного населення Миколаївської області на 1 січня, тис. осіб
- Мал. 3.3. Динаміка скорочення наявного населення у Миколаївській області, осіб
- Мал. 3.4. Статеві-вікова піраміда Миколаївської області на 01.01.2022
- Мал. 3.5. Розподіл наявного населення Миколаївської області за типом місцевості на 1 січня
- Мал. 3.6. Динаміка структури статевих складу постійного населення Миколаївської області на 1 січня
- Мал. 3.7. Динаміка структури вікового складу постійного населення Миколаївської області на 1 січня
- Мал. 3.8. Кількість закладів загальної середньої освіти Миколаївської області, що мають покриття Wi-Fi
- Мал. 3.9. Швидкісна мережа Інтернет в закладах загальної середньої освіти Миколаївської області
- Мал. 3.10. Динаміка укладання декларацій з сімейним лікарем
- Мал. 3.11. Вікова структура медичного персоналу закладів охорони здоров'я Миколаївської області
- Мал. 3.12. Система професійної мистецької освіти Миколаївської області
- Мал. 3.13. Система початкової мистецької освіти Миколаївської області
- Мал. 3.14. Охоплення фізичною культурою і спортом в Миколаївській області
- Мал. 3.15. Динаміка охоплення спортом дітей та юнацтва у Миколаївській області
- Мал. 3.16. Динаміка кількості тренерів – викладачів для розвитку фізичної культури та спорту в Миколаївській області
- Мал. 3.17. Динаміка внутрішнього переміщення у Миколаївській області протягом 2021-2024 років
- Мал. 3.18. Динаміка чисельності внутрішньо переміщених осіб у Миколаївській області протягом 2022-2024 років
- Мал. 3.19. Кількість молодіжних громадських організацій в Миколаївській області за районами, 2024 рік
- Мал. 3.20. Динаміка реалізованих молодіжних проєктів у Миколаївській області
- Мал. 3.21. Динаміка виробництва електроенергії сонячними електростанціями в Миколаївській області
- Мал. 3.22. Динаміка виробництва електроенергії вітровими електростанціями в Миколаївській області
- Мал. 3.23. Знос основних фондів житлово-комунального господарства Миколаївської області
- Мал. 3.24. Мапа залізничних шляхів, що проходять через Миколаївську область
- Мал. 3.25. Схема автомобільних доріг Миколаївської області

- Мал. 3.26. Природно-заповідний фонд Миколаївської області, 2018-2024 роки
- Мал. 3.27. Динаміка кількості туристів та відпочивальників у Миколаївській області, осіб
- Мал. 3.28. Карта бойових дій в Україні за станом на 10.12.2024
- Мал. 3.29. Валовий регіональний продукт Миколаївської області та його частка у ВРП України
- Мал. 3.30. Індекси фізичного обсягу ВРП Миколаївської області та України
- Мал. 3.31. Індекси фізичного обсягу випуску в основних цінах за окремими видами економічної діяльності у 2017–2021 роках, у цінах попереднього року, %
- Мал. 3.32. Рівень ВРП на 1 особу за регіонами України у 2021 році, у фактичних цінах грн.
- Мал. 3.33. Кількість зареєстрованих юридичних та фізичних осіб-підприємців у Миколаївській області, од.
- Мал. 3.34. Динаміка обсягів реалізованої продукції в Миколаївській області та Україні
- Мал. 3.35. Кількість сільськогосподарських підприємств Миколаївської області та сусідніх регіонів у 2018-2020 роках, од.
- Мал. 3.36. Площа сільськогосподарських угідь у використанні господарств Миколаївської області та сусідніх регіонів у 2018-2020 роках, тис. га
- Мал. 3.37. Розвиток фермерства в Миколаївській області
- Мал. 3.38. Кількість фермерських господарств Миколаївської області та сусідніх регіонів у 2018-2020 роках, од
- Мал. 3.39. Динаміка кількості діючих підприємств у Миколаївській області за видом економічної діяльності «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство та надання пов'язаних із ними послуг», од.
- Мал. 3.40. Динаміка капітальних інвестицій, млн грн
- Мал. 3.41. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, у % до загального обсягу
- Мал. 3.42. Динаміка кількості докторів наук Миколаївської області, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, у порівнянні з сусідніми регіонами, осіб
- Мал. 3.43. Динаміка дослідників Миколаївської області, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за віковими групами, %
- Мал. 3.44. Основні країни-партнери Миколаївської області у 2023 році
- Мал. 3.45. Динаміка експорту та імпорту товарів Миколаївської області, тис. дол. США
- Мал. 3.46. Зовнішня торгівля товарами Миколаївської області та сусідніх регіонів за станом за 9-ти місяців 2024 року, тис. дол. США
- Мал. 3.47. Динаміка товарної структури експорту товарів Миколаївської області, тис. дол. США

Мал. 3.48. Динаміка товарної структури імпорту товарів Миколаївської області, тис. дол. США

Мал. 3.49. Динаміка надходження податків і зборів до місцевих бюджетів Миколаївської області, млн грн

Мал. 3.50. Основні надходження загального фонду місцевих бюджетів у 2020 - 2024 роках

Мал. 3.51. Динаміка надходжень ПДФО у місцеві бюджети Миколаївської області

Мал. 3.52. Видатки загального фонду місцевих бюджетів Миколаївської області та видатки із розрахунку на 1 мешканця, 2021-2023 роки

Мал. 3.53. Карта адміністративно-територіального устрою Миколаївської області

Мал. 3.54. Динаміка виникнення надзвичайних ситуацій у Миколаївській області

Мал. 3.55. Динаміка виникнення пожеж у Миколаївській області

Мал. 3.56. Динаміка забору поверхневих вод по Миколаївській області

Мал. 3.57. Об'єми скидів зворотних вод до водних об'єктів області, відповідно до класифікації щодо їх якості, %

Перелік таблиць

Таблиця 3.1. Демографічне навантаження на населення у віці 16-59 років за типом місцевості на 01.01.2022

Таблиця 3.2. Надання освітніх послуг закладами дошкільної освіти Миколаївської області

Таблиця 3.3. Надання освітніх послуг закладами загальної середньої освіти Миколаївської області

Таблиця 3.4. Надання освітніх послуг закладами П(ПТ)О Миколаївської області

Таблиця 3.5. Динаміка кількості здобувачів вищої освіти у Миколаївській області

Таблиця 3.6. Розвиток наукової діяльності в Миколаївській області у 2019 - 2024

Таблиця 3.7. Чисельність медичного персоналу закладів охорони здоров'я Миколаївської області, осіб

Таблиця 3.8. Динаміка вироблення електроенергії в Миколаївській області, млн. кВт/год

Таблиця 3.9. Динаміка розподілу природного газу споживачам Миколаївської області

Таблиця 3.10. Фінансування системи охорони здоров'я Миколаївської області, тис. грн

Таблиця 3.11. Рівень забезпеченості населення стаціонарними ліжками, % на 10 тис. населення

Таблиця 3.12. Кількість зареєстрованих у Миколаївській області юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за окремими видами економічної діяльності

Таблиця 3.13. Індeksi промислової продукції за видами діяльності у Миколаївській області за 2019 – 2024 роки, у % до відповідного періоду попереднього року

Таблиця 3.14. Динаміка індексів будівельної продукції за видами у Миколаївській області *(відсотків до попереднього року)*

Таблиця 3.15. Обсяг виробленої будівельної продукції за видами Миколаївської області

Таблиця 3.16. Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок *(на кінець року, осіб)*

Таблиця 3.17. Динаміка видатків загального фонду місцевих бюджетів Миколаївської області за структурою

Таблиця 3.18. Структура земельного фонду Миколаївської області за період 2021 - 2023 роки

Перелік скорочень

АЕС – атомна електростанція

АТ – акціонерне товариство

ВКФ – виробничо-комерційна фірма

ВП – відокремлений підрозділ

ВПЗ – відділення поштового зв'язку

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ГЕС – гідроелектростанція

ГО – громадська організація

ДП – державне підприємство

ДСРР – Державна стратегія регіонального розвитку

КЗ – комунальний заклад

КП – комунальне підприємство

КПП – контрольно-пропускний пункт

КППРТ – комплексний план просторового розвитку території

ЛБЗ – лінія боєвого зіткнення

МОП – Міжнародна організація праці

НАЕК – Національна атомна енергогенеруюча компанія

НСЗУ – Національна служба здоров'я України

ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ПМД – перша медична допомога

ПП – приватне підприємство

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТОТ – тимчасово окуповані території

ТПВ – тверді побутові відходи

ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг

рф – російська федерація

РОЗДІЛ 1. ВСТУП. ПІДСТАВИ АКТУАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Миколаївська область – південний регіон України, що має потужний потенціал до економічної спроможності, завдяки наявності та якості корисних копалин, зокрема будівельної сировини, земельних, водних, лісових ресурсів, рекреаційних ресурсів для туризму, галузей суднобудування, машинобудування, металургії, харчової промисловості, значних сільськогосподарських угідь та сприятливих умов для розвитку сільського господарства. А вигідне географічне положення та наявність морських портів роблять область важливим транспортним вузлом, що сприяє розвитку логістики, торгівлі та залученню інвестицій. Проте накопичені проблеми (застаріла інфраструктура, залежність економіки від агропромислового комплексу та машинобудівної галузі, забруднення навколишнього середовища) стримують розвиток регіону. Бойові дії та близькість до фронту (безпекові фактори) суттєво вплинули на економічну спроможність Миколаївської області через людські втрати та руйнування, міграцію населення, у т. ч. висококваліфікованих кадрів (демографічні фактори), зменшення обсягів виробництва, зниження експорту, особливо сільськогосподарської продукції, порушення логістичних ланцюгів (економічні фактори), зростання безробіття (соціальні фактори).

Ці фактори стали підставою для оновлення Стратегії розвитку Миколаївської області, затвердженої рішенням Миколаївської обласної ради № 2 від 23 грудня 2020 року.

Актуалізована у надважкі для країни часи Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно (далі – Стратегія) є основним планувальним документом розвитку Миколаївської області на найближчі три роки та підґрунтям для формування довгострокової перспективи розвитку у наступні періоди.

Внесення змін до Стратегії відбувалося:

на підставі законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;

згідно з вимогами постанов Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів», від 15 березня 2024 року № 305 «Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики», від 13 серпня 2024 року № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»;

з урахуванням стратегічних цілей і пріоритетів, визначених Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 року.

Внесення змін до Стратегії також зумовлене необхідністю врахування викликів, відображених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, серед яких:

наслідки повномасштабної війни РФ проти України та їх вплив на територіальні громади Миколаївської області, підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників;

набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, поглиблення ступеня виконання положень «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», перехід до початку переговорів про вступ України до ЄС;

рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку щодо необхідності забезпечення зв'язку з процесом відновлення України;

міжнародні кліматичні зобов'язання України.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ І ПРОЦЕС

Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно (далі – Стратегія розвитку) є документом стратегічного планування регіонального рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого та безпечного розвитку регіону, розробляється на період реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

Документ створювався з використанням сучасних підходів до стратегування, у відкритому діалозі, на рівних умовах для усіх учасників розробки Стратегії розвитку, узгодженням дій, враховуючи вже існуючі напрацювання, з цілеспрямованим використанням ресурсів. Вибір пріоритетних напрямів економіки базувався на принципах смартспеціалізації, відповідно до європейських стандартів.

Аналіз соціального-економічного стану Миколаївської області та проблем її розвитку, SWOT-TOWS-аналіз, актуалізація сценаріїв розвитку області, стратегічних та оперативних цілей було здійснено спільними зусиллями Робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно та розроблення проєкту Плану заходів з реалізації у 2024 - 2027 роках Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно та експертів проєкту USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА»).

До процесу актуалізації пріоритетів розвитку Миколаївської області були долучені представники органів місцевого самоврядування та регіональної влади, державних установ та бізнес-спільноти, науки та освіти, охорони здоров'я, представники організацій громадянського суспільства та іноземні партнери.

У процесі актуалізації Стратегії розвитку проведені відкриті розширені онлайн-засідання робочої груп, оприлюднено на офіційному вебсайті Миколаївської обласної військової адміністрації проєкт Стратегії розвитку з метою залучення до її обговорення всіх суб'єктів регіонального розвитку.

Актуалізація Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно має на меті вирішення нагальних питань громад і територій регіону, сприяння подальшого відновлення економічного зростання, забезпечення сталого та безпечного розвитку, покращення рівня життя мешканців області. В контексті викликів, породжених російсько-українською війною, однією зі стратегічних цілей було визначено стійкість, соціальну згуртованість і безпеку.

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ПІДСУМКИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2019 - 2023 РОКИ

3.1. Географічне розташування, суміжні території

Миколаївська область розташована на півдні України в межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії ріки Південний Буг. Площа області становить 24,6 тис. км² (4,1% від території України). На заході межує з Одеською, на півночі з Кіровоградською, на сході та північному сході з Дніпропетровською та на південному сході з Херсонською областями України. На півдні омивається водами Чорного моря.

Центр області - місто Миколаїв, потужний політичний, діловий, індустріальний, науково-технічний, транспортний та культурний центр. Миколаїв розташований на півострові. Територія міста складає 259,8 км².

Завдяки своєму розташуванню, область має усі види транспорту, через її територію проходять залізничні, автомобільні, морські, авіаційні і трубопровідні міжнародні транспортні коридори.

Мал. 3.1. Географічне розташування Миколаївської області

Географічне розташування з добре розвиненою інфраструктурою сприятиме економічному, соціальному та містобудівному розвитку території. Більш того, в умовах високого транзитного потенціалу, яким володіє держава та регіон зокрема, розвиток транспортної мережі міг би прискорити інтеграцію до міжнародного економічного простору. Однак, воєнні ризики суттєво звужують транспортний потенціал області, зокрема на морському узбережжі.

3.2. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови

Миколаївська область розташована в межах двох фізико-географічних зон лісостепової і степової. Ландшафти представлені заплавами комплексами, ділянками

піщаного степу, вапняковими степами, прибережно-водними комплексами, наскельними дібровами, кам'янистими степами тощо.

У північній частині області переважають звичайні чорноземи, на півдні вони змінюються південними чорноземами і темно-каштановими, слабо- і середньосолонцюватими чорноземами. Зустрічаються солонці, солонцюгато-осолоділі ґрунти, заболочені плавні і торф'яники. У прирічкових і приморських районах - піщані і супіщані ґрунти, місцями з переходом в сипучі піски.

Ліси та інші лісовкриті площі займають 5,5% від площі області.

Миколаївська область територіально належить до басейнів р. Південний Буг (59,5%), р. Дніпро (23,5%) і річок Причорномор'я (17%). Чорноморське узбережжя області порізане лиманами (Бузький, Березанський, Тузловський, Тилігульський, Дніпровський).

Корисні копалини Миколаївській області представлені головним чином нерудним комплексом. Розвинена сировинна база будівельних матеріалів, представлена запасами: каменю будівельного, гранітів із широкою гамою кольорів і високих декоративних якостей, каменю пиляного, цементної сировини, глиняно-черепичної сировини, піску будівельного. Промислове значення мають також поклади вапняків, каоліну, дорожніх матеріалів. На території області знаходяться джерела мінеральних вод і лікувальні грязі.

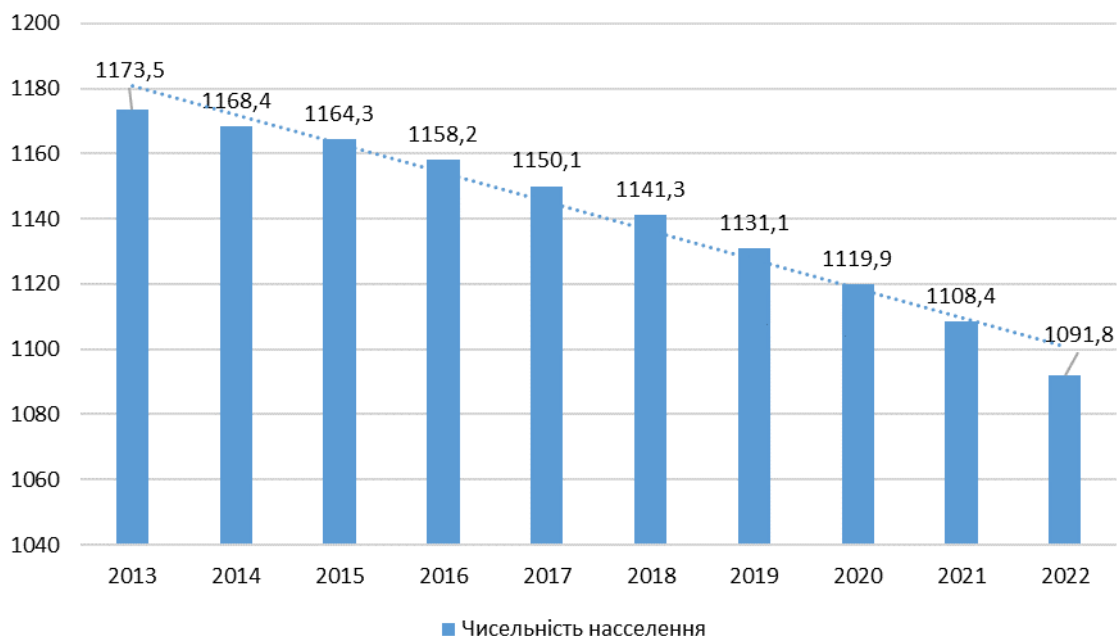
Клімат Миколаївської області помірно-континентальний з м'якою малосніжною зимою і жарким посушливим літом. Середня температура найхолоднішого місяця (січня) від -3 до -5°C . Середня температура найтеплішого місяця (липня) $+24,4$ до $+22,6^{\circ}\text{C}$.

Природні та кліматичні умови області сприятливі для інтенсивного високоефективного розвитку сільського господарства. З іншого боку посушливий клімат може завдати шкоду запланованому врожаю, що необхідно враховувати.

3.3. Демографічна ситуація та ринок праці

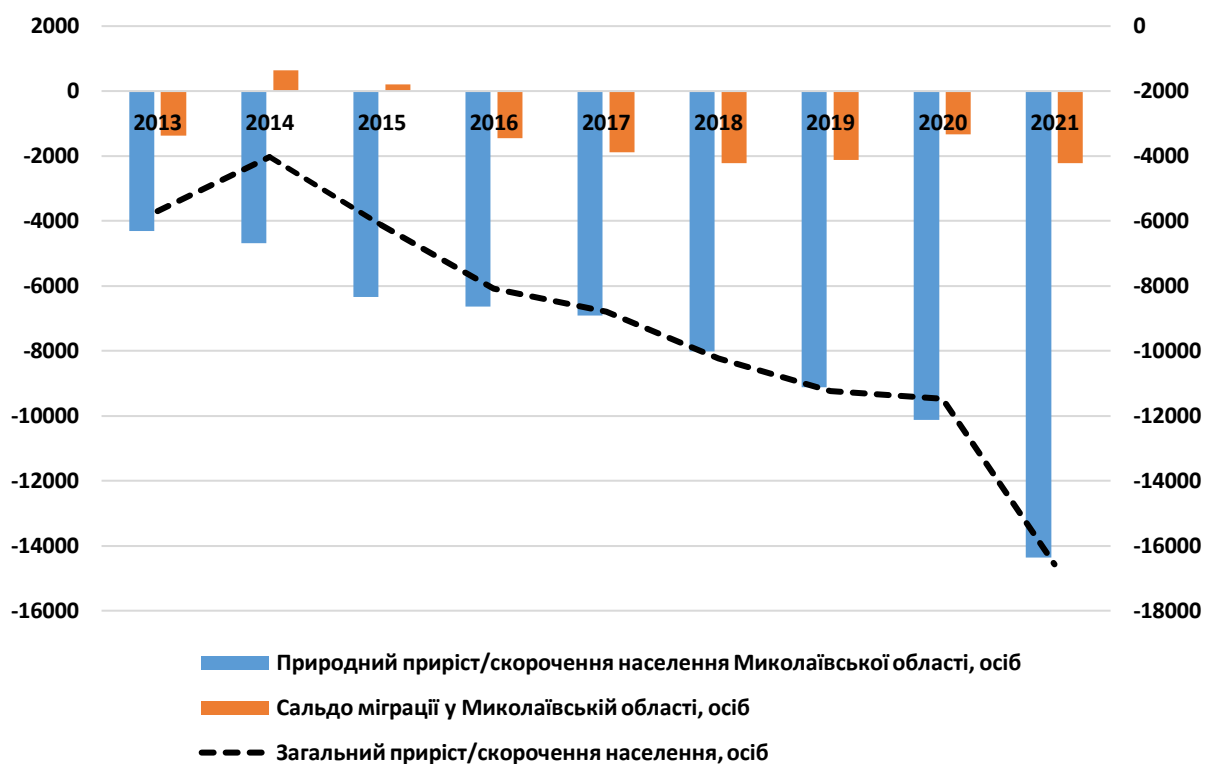
Щільність населення Миколаївської області складає 44 особи на км^2 .

На 1 січня 2022 року чисельність наявного населення Миколаївської області становила 1091,8 тис. осіб. Упродовж останніх років спостерігається стійка тенденція щодо скорочення населення області.

Мал. 3.2. Динаміка чисельності наявного населення Миколаївської області на 1 січня, тис. осіб

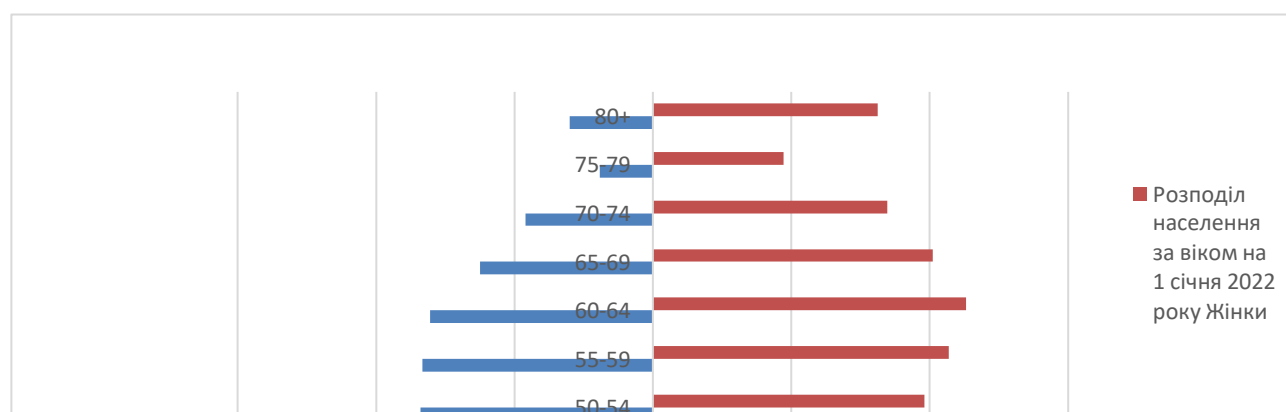
Загальне скорочення населення в Миколаївській області обумовлено як природним, так і міграційним рухом.

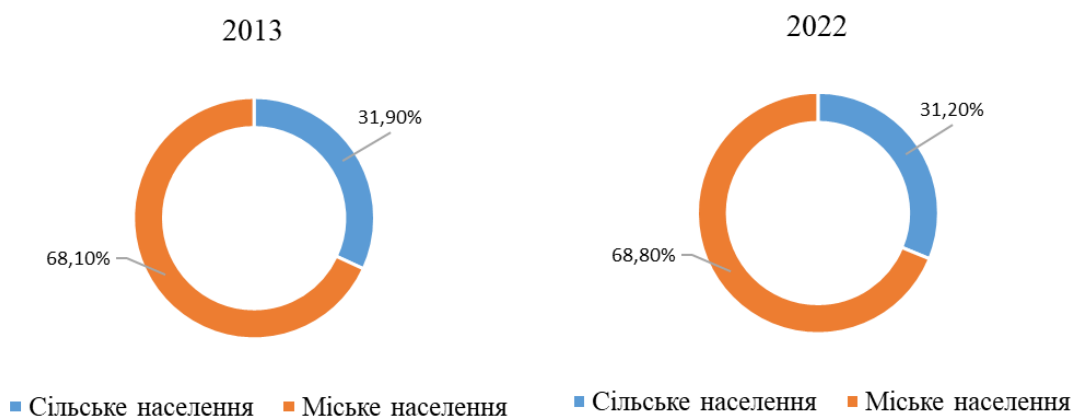
Мал. 3.3. Динаміка скорочення наявного населення у Миколаївській області, осіб

Незважаючи на велику кількість сільських населених пунктів більшість населення області проживає у міській місцевості. Рівень урбанізації Миколаївської області складає 68,8%.

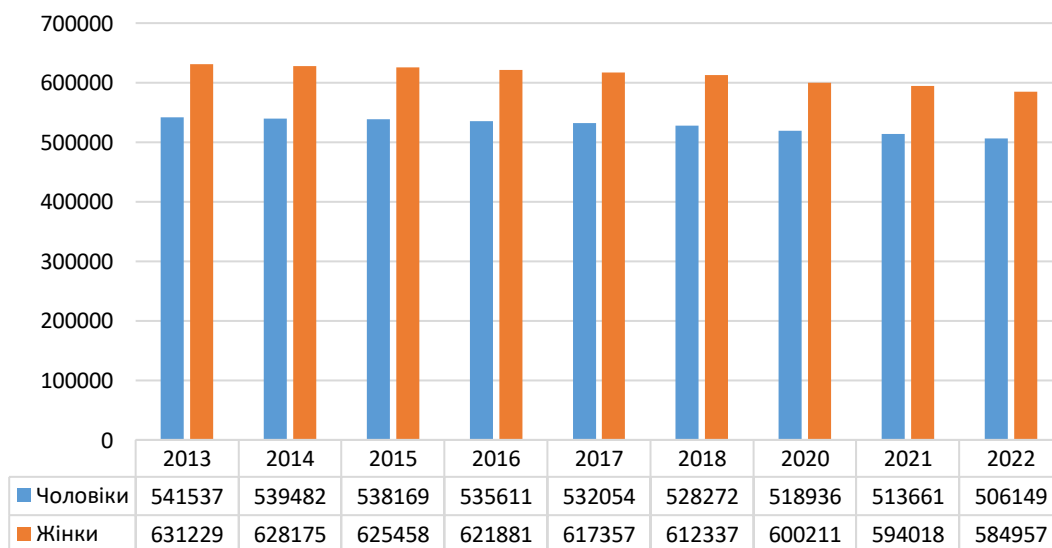
Статеві-вікова структура населення Миколаївської області демонструє у 2013-2022 роках, по-перше, збільшення чисельності населення віком 60 і більше (+8%) та зменшення населення 15-59 років (-12%) та 0-14 років (-4%); по-друге, стабільну перевагу жінок над чоловіками, в середньому у 1,1 рази.

Мал. 3.4. Статеві-вікова піраміда Миколаївської області на 01.01.2022

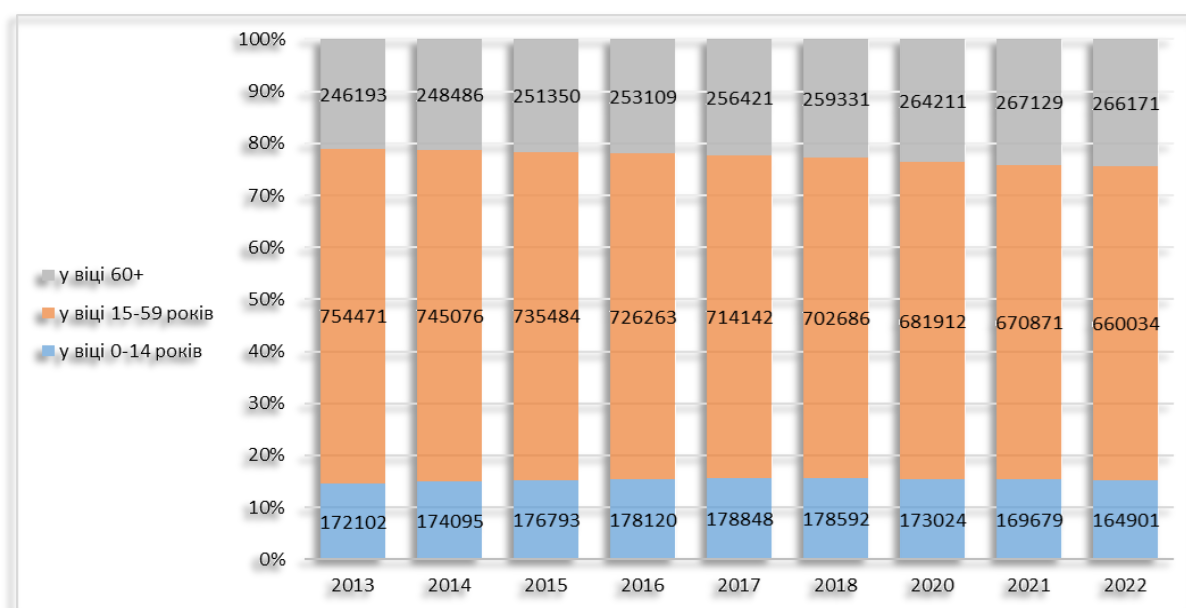
Мал. 3.5. Розподіл наявного населення Миколаївської області за типом місцевості на 1 січня

Мал. 3.6. Динаміка структури статевого складу постійного населення Миколаївської області на 1 січня

Миколаївська область є одним з багатоетнічних регіонів України, що створила і продовжує розвивати сприятливе і комфортне для громадян усіх національностей середовище.

Середній вік населення Миколаївської області – 42 роки.

Мал. 3.7. Динаміка структури вікового складу постійного населення Миколаївської області на 1 січня

Навантаження на працездатне населення Миколаївської області (на кожну 1000 осіб у віці 16-59 років) становить 682 особи працездатного віку. У цілому по Україні це співвідношення становить 688 осіб.

Таблиця 3.1

Демографічне навантаження на населення у віці 16-59 років за типом місцевості на 01.01.2022
(на 1000 осіб постійного населення у віці 16–59 років)

	Загальне навантаження	Особами у віці	
		0–15 років	60 років і старше
Усього	682	272	410
міська місцевість	669	253	416

сільська місцевість	711	314	397
---------------------	-----	-----	-----

Рівень безробіття в Миколаївській області, як серед робочої сили віком 15 років і старше, так і як і серед осіб віком 15–70 років, становив до повномасштабного військового вторгнення в Україну 11,3%.

У 2022-2024 роках пропозиція робочої сили на ринку праці Миколаївської області значно перевищує попит. Однак спостерігається поступове зростання кількості вакансій та зменшення співвідношення кількості безробітних на 1 вакансію. Фактори, що впливають на рівень зайнятості в області: активні бойові дії, дефіцит висококваліфікованих кадрів робітничих професій, невисокий рівень заробітної плати у запропонованих вакансіях, адаптація роботодавців до нових умов економічної діяльності.

3.4. Регіональний людський розвиток

3.4.1. Розвиток освіти

Військова агресія російської федерації проти України зумовила суттєві зміни в організації освітнього процесу, нагальною стала потреба в гнучкій трансформації діяльності. Передусім постала необхідність убезпечення учасників освітнього процесу, створення безпечних умов навчання та забезпечення доступності освіти.

У Миколаївській області здобувають дошкільну освіту 23010 дітей. Більше половини дошкільників здобувають освіту в очному режимі. За період 2019-2024 років спостерігається суттєве зниження (у 1,8 раза) абсолютної кількості здобувачів дошкільної освіти в області.

Таблиця 3.2

Надання освітніх послуг закладами дошкільної освіти Миколаївської області

Рік	Кількість закладів дошкільної освіти, закладів	Кількість здобувачів, осіб	Темп зростання (зниження) здобувачів, у порівнянні з попереднім періодом %	Кількість здобувачів з числа ВПО, осіб
2019	562	40547	-	179
2020	554	38499	-5%	108
2021	555	34907	-9,3%	108
2022	544	33646	-3,6%	166
2023	510	26870	-20,1%	700
2024	465	23010	-14,4%	1295

В області здобувають загальну середню освіту 100796 учнів. За період 2019-2024 років кількість здобувачів загальної середньої освіти в Миколаївській області

зменшилася на 15%. З усього числа здобувачів майже 5% становлять внутрішньо переміщені особи.

Таблиця 3.3

Надання освітніх послуг закладами загальної середньої освіти Миколаївської області

Навчальний рік	Кількість закладів загальної середньої освіти, закладів, од.	Кількість здобувачів, осіб, осіб	Темп зростання (зниження) здобувачів, у порівнянні з попереднім періодом %	Кількість здобувачів з числа ВПО, осіб
2019/2020	484	119100	-	654
2020/2021	477	119711	+0,5%	675
2021/2022	452	118973	-0,6%	674
2022/2023	437	113907	-4,3%	2912
2023/2024	430	106590	-6,4%	4109
2024/2025	414	100796	-5,4%	4948

400 закладів загальної середньої освіти Миколаївської області (97%) мають покриття Wi-Fi.

Мал. 3.8. Кількість закладів загальної середньої освіти Миколаївської області, що мають покриття Wi-Fi

Швидкісну мережу Інтернет (30 Мбіт/с і більше) мають 70% закладів загальної середньої освіти області.

Швидкість Інтернету	2019	2024
30 Мбіт/с і більше	35%	70%
менше 30 Мбіт/с	65%	30%

Мал. 3.9. Швидкісна мережа Інтернет в закладах загальної середньої освіти Миколаївської області

Забезпечення педагогічних працівників комп'ютерним обладнанням становить 91%. Забезпечення учнів пільгових категорій комп'ютерним обладнанням становить

54%. Також 100% забезпечені комп'ютерною технікою студенти пільгових категорій закладів П(ПТ)О. Учні 1-11 класів закладів загальної середньої освіти області на 100% забезпечені підручниками.

Щодо кадрового забезпечення закладів загальної середньої освіти, то у 21 територіальній громаді (з 52 громад) області заклади загальної середньої освіти на 100% забезпечено кадрами. Основні тенденції кадрового забезпечення загальної середньої освіти, це: суттєве переважання жінок-вчителів (окрім фізичної культури та предмету «Захист України»); старіння педагогічних кадрів (майже в усіх предметах); викладання у сільських школах учителями більше 3-х предметів; суттєве переважання педагогів з вищою кваліфікаційною категорією.

В Миколаївській області функціонують 17 інтернатних закладів освіти обласного підпорядкування з пансіонами. Спеціалізовану освіту в області забезпечують 2 мистецькі ліцеї обласного підпорядкування і 1 спортивний ліцей. Позашкільну освіту в області забезпечують 36 закладів позашкільної освіти.

На підтримку інклюзивного навчання та супроводу дітей з особливими освітніми потребами, у 2024 році в області функціонують 27 інклюзивно-ресурсних центри, у яких працюють 149 педагогічних працівників. Кадрове забезпечення ІРЦ становить 72%.

Професійна освіта в області охоплює 9 604 здобувача. За період 2019-2024 років кількість здобувачів професійної (професійно-технічної освіти) в Миколаївській області зменшилася загалом на 8,7%.

Таблиця 3.4

Надання освітніх послуг закладами П(ПТ)О Миколаївської області

Навчальний рік	Кількість закладів П(ПТ)О, закладів	Кількість здобувачів, осіб	Темп зростання (зниження) здобувачів, у порівнянні з попереднім періодом %	Кількість здобувачів з числа ВПО, осіб
2019/2020	31	10523	-	15
2020/2021	31	10425	-0,9%	27
2021/2022	31	10260	-1,6%	33
2022/2023	27	8110	-21%	438
2023/2024	24	9115	+12,4%	677
2024/2025	24	9604	+5,4%	399

Однак останні два навчальних роки (2023/2024, 2024/2025) демонструють зростання, у середньому майже на 9%, кількості здобувачів професійно-технічної освіти, серед яких 4% складають внутрішньо переміщені особи.

В області працюють різноманітні міжнародні програми підтримки професійної освіти, а також встановлено та виконуються обсяги регіонального замовлення, з метою забезпечення регіонального ринку праці фахівцями та кваліфікованими робітничими кадрами.

У вищій освіті Миколаївської області за період 2019-2024 років кількість здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня зменшилася у 2,2 раза. Кількість здобувачів вищої освіти другого і третього рівнів також зменшилась за останні три роки - на 31% (магістерський рівень) та на 41% (освітньо-науковий рівень) відповідно.

Таблиця 3.5

Динаміка кількості здобувачів вищої освіти у Миколаївській області

Роки	Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, осіб	Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, осіб	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, осіб
2019/2020	4529		
2020/2021	6233		
2021/2022	6268		
2022/2023	2839	2000	103
2023/2024	3771	2074	144
2024/2025	2023	1376	61

За період 2019-2024 років сплеск наукової активності в Миколаївській області прийшовся на 2020/2021 та 2021/2022 навчальні роки: і за захистом дисертацій PhD та докторів наук, і за кількістю патентів на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, авторські свідоцтва, кількістю наукових монографій та підготовлених інноваційних проєктів.

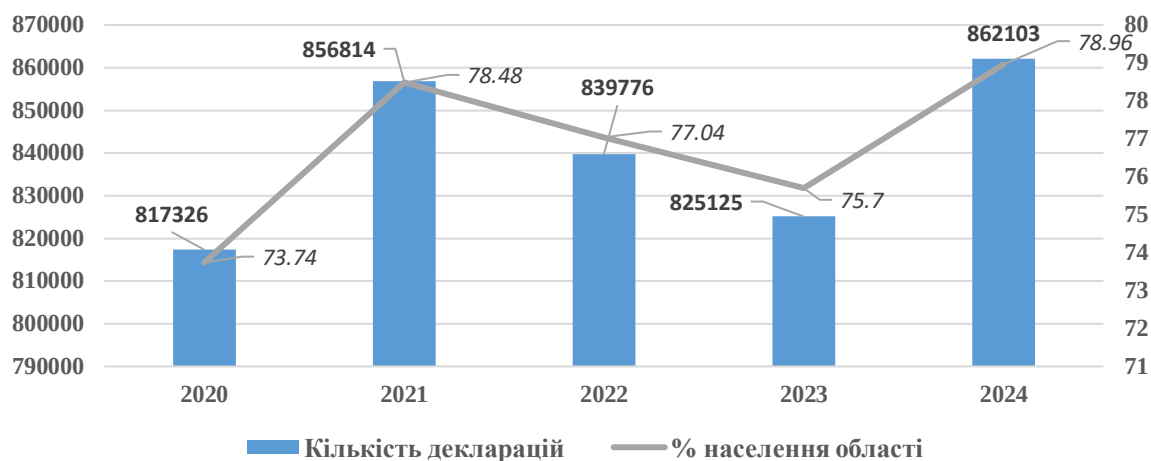
Таблиця 3.6

Розвиток наукової діяльності в Миколаївській області у 2019-2024 роках

Роки	Кількість захищених дисертацій доктора філософії	Кількість захищених дисертацій доктора наук	Кількість патентів на винаходи, корисні моделі, промислові зразки та авторські свідоцтва	Кількість наукових монографій	Кількість підготовлених інноваційних проєктів
2019/2020	48	12	70	89	28
2020/2021	44	13	103	145	19
2021/2022	44	25	69	127	38
2022/2023	25	7	35	50	16
2023/2024	7	5	36	90	36

3.4.2. Розвиток систем охорони здоров'я

Пацієнти Миколаївської області отримують консультації, діагностику, профілактичні та лікувальні послуги у встановленому порядку, що забезпечує зручність та безперервність лікувального процесу під наглядом медичних фахівців. За станом на 17.10.2024 з населенням області укладено 862103 декларацій, що становить 78,96% населення області (Україна – 76,65%). Для порівняння, у 2020 році з населенням області було укладено 817326 декларацій, що становило 73,74% населення області.

Мал. 3.10. Динаміка укладання декларацій з сімейним лікарем

За станом на 01.11.2024 амбулаторну медичну допомогу надають 35 центрів первинної медичної допомоги та 1 амбулаторія загальної практики сімейної медицини. Всі центри первинної медичної допомоги надають амбулаторну медичну допомогу відповідно до укладених договорів з Національною службою здоров'я України.

Крім того, 31 спеціалізований заклад, які мають стаціонарні ліжка, уклали договори з Національною службою здоров'я України за пакетом «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах».

З метою підвищення доступності медичної допомоги в сільській місцевості в області використовуються мобільні амбулаторії.

Таблиця 3.7

Чисельність медичного персоналу закладів охорони здоров'я Миколаївської області, осіб

Персонал	2020	2021	2022	2023	2024
Лікарі	2588	2595	2529	2478	2443
Середній медичний персонал	5415	5321	5086	4718	4664
Молодший медичний персонал	3270	3202	3013	2654	2658
Інші	3095	2988	2908	2639	2656
Разом	14484	14243	13674	12667	12591

В закладах охорони здоров'я області існує дефіцит кадрів, перш за все, лікарських кадрів.

2020

2024

Мал. 3.11. Вікова структура медичного персоналу закладів охорони здоров'я
Миколаївської області

Ще до озброєного конфлікту в області, як і в Україні в цілому, кадрове забезпечення було проблемним питанням, особливо у сільській місцевості. Сьогодні можна казати, що ситуація лише загострюється. За станом на 01.10.2024 дефіцит лікарів по Миколаївській області складає майже 1 300 лікарів (32%). Крім того більше ніж 850 лікарів (35%) старше 60 років. Особливо складна ситуація в сільській місцевості. Це призводить до скорочення обсягу надання медичної допомоги.

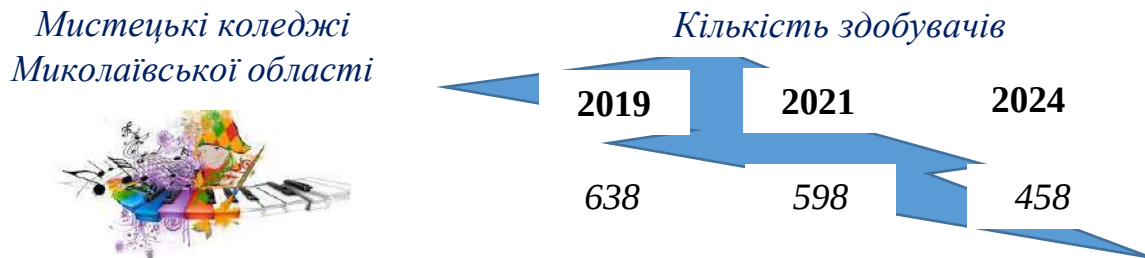
Кадрове забезпечення є однією з передумов для можливості лікарень підписати договори з НСЗУ та надаючи медичну допомогу населенню отримувати достойну оплату своєї праці. Сьогодні вже проводиться робота щодо контрактування закладів на 2025 рік, визначаються оптимальні маршрути пацієнтів.

3.4.3. Розвиток культури та історико-культурна спадщина

Незважаючи на негативні наслідки війни та воєнного стану, культурна спільнота області своєю діяльністю забезпечує сталість розвитку культури. Більшість закладів культури реалізують у доступній на даний час формі культурно-мистецькі ініціативи, мистецькі акції, спрямовані на підтримку українського народу, його патріотичного духу.

В цілому мережа закладів культури та мистецтв забезпечує задоволення культурно-освітніх та мистецьких потреб населення області.

Заклади освіти у сфері культури здійснюють підготовку професійних кадрів в мистецькій галузі. Це успішно забезпечують 2 заклади фахової передвищої освіти сфери культури і мистецтв: Миколаївський фаховий коледж культури і мистецтв та Миколаївський фаховий коледж музичного мистецтва, які здійснюють освітній процес в змішаному форматі.

Мал. 3.12. Система професійної мистецької освіти Миколаївської області

До системи початкової мистецької освіти входять 43 мистецькі школи (з них 24 дитячих музичних шкіл, 17 шкіл мистецтв та 2 художні школи). Із загальної кількості мистецьких шкіл області (43) 12 знаходяться в сільській місцевості. У 2024-2025 навчальному році провадження освітнього процесу в мистецьких школах здійснюється з врахуванням активних бойових дій та загальної ситуації в громадах: 4 школи призупинили освітній процес, в 1 школі освітній процес здійснюється в дистанційному форматі, а в 38 – в очному або змішаному. В мистецьких школах області навчається 5 334 учнів, з них у сільській місцевості – 780 осіб. Освітній процес в закладах початкової мистецької освіти забезпечують 538 педагогічних працівників, з яких 72 % мають вищу освіту.

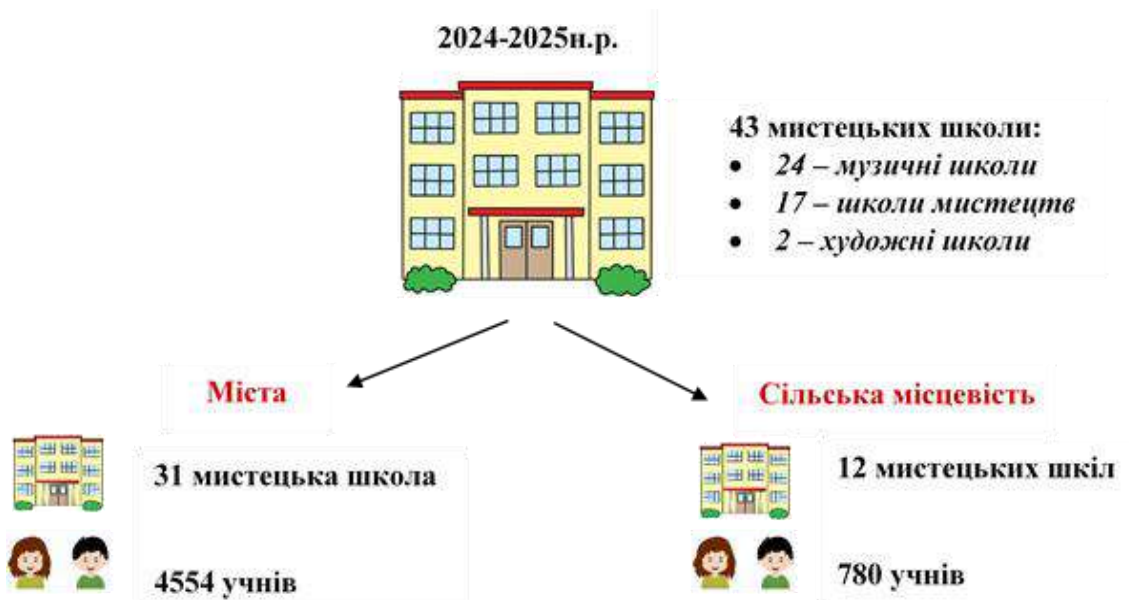

Рис. 3.13. Система початкової мистецької освіти Миколаївської області

Разом з тим, фінансово-економічна нестабільність, нерівномірність бюджетних витрат, недофінансування потреб закладів культури та мистецтв заважає їх повноцінній діяльності. Вкрай необхідно вирішити питання придбання власного приміщення для

Миколаївської обласної філармонії та проведення протиаварійних ремонтних та реставраційних робіт Миколаївського академічного художнього драматичного театру.

Область володіє значною кількістю пам'яток архітектури, історії та археології, монументального та садово-паркового мистецтва, частина з яких мають статус об'єктів культурної спадщини національного значення та

внесені до реєстру нерухомих пам'яток України. Найбільш цінними для Миколаївської області є:

Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» - комплекс пам'яток античного міста-держави Ольвії, який занесений до переліку наукових об'єктів України, що становлять національне надбання;

НАН

✓ пам'ятка архітектури національного значення *Миколаївська астрономічна обсерваторія* – одна з найстаріших обсерваторій Східної Європи, заснована в 1821 році, як морська;

✓ пам'ятка архітектури національного значення *«Старофлотські казарми»* - частина комплексу будівель Миколаївського адміралтейства, які були побудовані в стилі класицизму в середині XIX століття за проектом архітектора Карла (Чарльза) Акройда для морського відомства;

✓ пам'ятка історії, археології та ландшафту *«Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького»*, яка розташована на річці Південний Буг у районі міста Южноукраїнськ, де зберігся останній історичний ландшафт доби українського козацтва – центр Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького (територія є частиною

регіонального ландшафтного парку «Гранітно-Степове Побужжя»).

В обласному переліку елементів нематеріальної культурної спадщини зафіксовано 13 елементів:

- ❖ «Сурва: обряд святкування нового року громадою тернівських болгар Миколаївщини»,
- ❖ «Мартениці: традиції святкування зустрічі весни громадою тернівських болгар Миколаївщини»,
- ❖ «Технологія приготування традиційного матвіївського зеленого борщу з бичками «Червонянський»,
- ❖ «Традиції Різдвяного вертепу в смт. Криве Озеро»,
- ❖ «Обряд Маланкування в селі Курячі Лози»,
- ❖ «Традиції та технології первомайської килимової вишивки»,
- ❖ «Весільні традиції обоянської громади селища Казанка»,
- ❖ «Польський бігос: традиційна кулінарія польської громади м. Південноукраїнська»,
- ❖ «Таврійський розпис: декоративний розпис Північного Причорномор'я»,
- ❖ «Обряд випікання весільного хлібу «дівування» на Баштанщині»,
- ❖ «Кулінарні традиції рибалок Вітовщини: тюлька-насторчак та товченики по-вітовські»,
- ❖ Пісенні традиції села Калуга Березнегуватської ТГ,
- ❖ Традиції та технології виготовлення рибальської сітки у селі Лупареве Галицинівської ТГ.

Все це є основою для розвитку культурної освіти, національних ремесел, створення культурних брендів регіону та залученню туристів.

3.4.4. Розвиток фізичної культури та спорту

Миколаївська область має давні спортивні традиції, спортсмени неодноразово ставали переможцями та призерами Олімпійських ігор, чемпіонатів світу, Європи та України. У Миколаївській області розвиваються 55 видів спорту, з них 30 - олімпійські (29-літні, 1-зимовий) та 25 - неолімпійські.

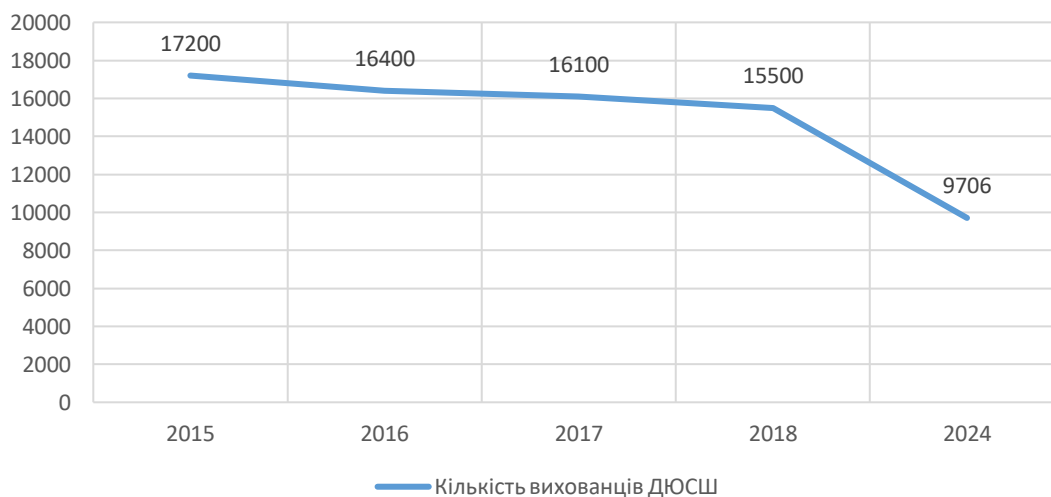
В області найвищі показники по розвитку масового спорту належать ігровим видам спорту: футболу, волейболу, баскетболу; з неолімпійських видів найбільшу популярність має кікбоксинг.

Мал. 3.14. Охоплення фізичною культурою і спортом в Миколаївській області

В області активно розвивається ветеранський спорт. В спортивному сезоні 2024 року Миколаївську область представляли ветерани з таких видів спорту як футзал, баскетбол, волейбол, важка атлетика, веслування на байдарках і каное.

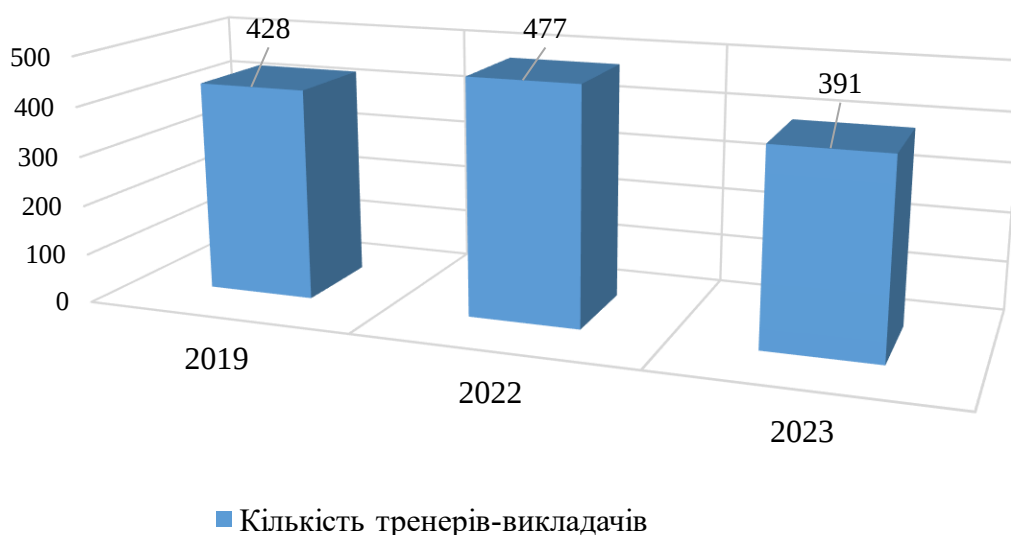
В області діє Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», де культивуються 15 видів спорту.

Мал. 3.15. Динаміка охоплення спортом дітей та юнацтва у Миколаївській області

За станом на 2024 рік у регіоні зареєстровані 50 спортивних закладів для дітей та підлітків шкільного віку, з яких 35 ДЮСШ та 10 СДЮСШОР (з них функціонують на сьогодні 30 ДЮСШ та 9 СДЮСШОР).

Для розвитку фізичної культури та спорту сприяє високий рівень підготовленості тренерів-викладачів області.

Мал. 3.16. Динаміка кількості тренерів – викладачів для розвитку фізичної культури та спорту в Миколаївській області

У 2022 році кількість працівників фізичної культури і спорту, які проводили заняття - 758 осіб, з них 477 штатних тренерів-викладачів з видів спорту. У 2023 році

цей показник становив - 607 осіб та 391 особа відповідно. У 2019 році в регіоні працювали 428 штатних тренери: 40 - тренери вищої категорії, 129 - тренери першої категорії та 169 - другої категорії.

Спостерігається зменшення працюючих тренерів з усіх видів спорту області та загальної кількості працівників сфери фізичної культури і спорту. В регіоні катастрофічно не вистачає кваліфікованих працівників цієї сфери, особливо в сільських та селищних територіальних громадах.

3.4.5. Соціальний захист населення

Соціальні послуги

Комплексні соціальні послуги надаються мешканцям області з метою задоволення їхніх соціальних потреб і охоплюють різні види допомоги та підтримки, зокрема стаціонарний догляд, виховання, спільне проживання, соціальний супровід, кризове втручання, підтримане проживання, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція тощо.

В Миколаївській області діє 38 центрів надавачів соціальних послуг, які на місцях вирішують питання організації та надання різних видів соціальних послуг потребуючим особам, з них:

31 центр надання соціальних послуг;

7 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Надавачами соціальних послуг забезпечується надання таких базових соціальних послуг як: догляд вдома; денний догляд; надання притулку; соціальна адаптація; екстрене (кризове) втручання; консультування; натуральна допомога; інформування.

Система надання соціальних послуг надає соціальну підтримку особам, соціальним групам, яка сприяє у створенні умов для самостійного розв'язання їх життєвих проблем, у відновленні втрачених ними навичок і функцій, у подоланні або мінімізації негативних наслідків таких обставин, які вони не в змозі подолати за допомогою наявних у них ресурсів. Саме задоволення потреб соціальними послугами людей, що опинились в складних життєвих обставинах є одним із ключових завдань діяльності системи надання соціальних послуг в області.

Рівень забезпечення соціальними послугами населення області

	2022	2023	2024
Чисельність населення, що отримали соціальні послуги (осіб)	125 453	118 009	133 908
Охоплення потребуючих, (%)	100	100	100

Забезпечено надання соціальних послуг, відповідно до затверджених державних стандартів, у 112 відділеннях, які надають соціальні послуги у структурах територіальних центрів та центрів надання соціальних послуг, зокрема: в 41 відділенні соціальної допомоги, вдома послуги з обслуговування отримали 5 533 осіб; в 21 відділенні денного перебування послуги отримали 7 835 осіб; в 21 відділенні

стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання послуги отримали 365 підопічних; в 24 відділеннях організації надання адресної грошової та натуральної допомоги послуги отримали 66 147 осіб.

Забезпечено функціонування 5 інших відділень у складі надавачів соціальних послуг, в яких послуги отримали 464 особи, зокрема: 3 відділення комплексної реабілітації дітей з інвалідністю, 1 відділення оздоровчо-реабілітаційних послуг, 1 відділення стаціонарного паліативного догляду.

Стаціонарний догляд

У сфері управління департаменту соціального захисту населення Миколаївської обласної військової адміністрації функціонують 10 будинків-інтернатів, з них: 2 - геріатричного профілю, 8 - психоневрологічних, у тому числі 1 - дитячий.

В інтернатних установах проживає/перебуває 1 365 громадянина похилого віку та осіб з інвалідністю, з них 334 особи є внутрішньо переміщеними особами (154 особи з Херсонської області).

Миколаївською областю в період з 24.02.2022 по 30.12.2024 прийнято 389 евакуйованих осіб похилого віку та особу з інвалідністю, (тимчасово, на період дії воєнного стану) із інтернатних та інших закладів.

Підопічні з числа внутрішньо переміщених осіб отримують пенсію та державну допомогу у повному розмірі, забезпечуються проживанням, харчуванням та медичною допомогою.

Служби перевезення осіб з інвалідністю

	2022	2023	2024 (За станом на 01.12.2024)
Кількість служб перевезення в області	9	9	13
Надано послуг з перевезення	3 245	4 006	4 241
Охоплення послугою потребуючих, (%)	100	100	100

В Миколаївській області створені та діють 13 служб перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у містах Миколаєві, Південноукраїнську, Новій Одесі, Снігурівці, Новому Бузі та Баштанці, Доманівській, Веселинівській, Коблівській, Казанківській, Березанській, Мішково-Погорілівській та Чорноморській територіальних громадах. Надано послуг з перевезення 790 особам з інвалідністю на загальну суму 2 725,45 тис. гривень.

Денний догляд (реабілітація) дітей з інвалідністю.

Для надання реабілітаційних послуг з денного догляду дітям з інвалідністю в області функціонують 4 центри та 5 відділень соціальної реабілітації дітей з інвалідністю. Реабілітаційні послуги в центрах та відділеннях отримали 295 дітей з інвалідністю.

Мобільна соціальна служба

В межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Уряду Канади закуплено, обладнано та передано до Миколаївської області такі транспортні засоби:

4 автомобілі для надання соціальних послуг особам похилого віку - догляд вдома, натуральна допомога (отримувачі Вознесенська міська рада, КЗ «Вознесенський центр надання соціальних послуг»; Баштанська міська рада, КУ «Центр надання соціальних послуг»; Новобузька міська рада, КУ «Центр надання соціальних послуг»; Коблівська сільська рада, Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)). Надаються послуги соціально-психологічної допомоги, допомога щодо ведення домашнього господарства та обслуговування житлового приміщення.

Протягом 2024 року мобільні соціальні служби надали більше 6 тисяч послуг для 3 700 домогосподарств.

Розширення мережі центрів життєстійкості та центрів соціальної адаптації

В області проводиться робота по розширенню мережі центрів життєстійкості та центрів соціальної адаптації, які надають послуги соціально-психологічної підтримки та реабілітації ветеранам війни та членам їх сімей, внутрішньо переміщеним особам, особам з інвалідністю тощо.

На даний час функціонують 7 центрів життєстійкості (в Миколаївській міській, Вознесенській міській, Коблівській сільській, Казанківській селищній, Березанській селищній, Кривоозерській селищній, Врадіївській селищній громадах) та 5 центрів соціальної адаптації (в Миколаївській міській, Вознесенській міській, Первомайській міській, Новобузькій міській та Коблівській сільській громадах).

Університети «третього віку»

Забезпечено ефективну роботу «Університетів третього віку» для осіб похилого віку у 17 територіальних громадах, послуги отримали 3 654 особи.

При «Університетах третього віку» працюють такі факультети: плавання, основи права, філологічний, комп'ютерно - інформаційний; літературно-музичний; здоровий спосіб життя; культурно - дозвіллева діяльність та рукоділля; кінотерапія, арт-терапія; ароматерапія; соціально - психологічне розвантаження; скандинавська хода; освітній туризм; людина та довкілля; кіномистецтво; нова Я; шейпінгу; цифрові технології; мистецькоосвітній простір; коліжанка; мистецтвознавство; хочу жити в якісному світі та інші.

Патронажні сестри Червоного Хреста

Забезпечено співпрацю з Миколаївською обласною організацією Товариства Червоного Хреста України щодо організації роботи 61 «патронажної сестри Червоного Хреста», які надають соціальні послуги догляду вдома. Такі послуги отримали 313 осіб у 17 населених пунктах.

Спеціалізовані сервіси для осіб, що постраждали від домашнього/гендерно зумовленого насильства

На території Миколаївської області функціонує мережа з 40 спеціалізованих сервісів для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, у тому числі за підтримки Фонду народонаселення ООН в Україні:

3 притулки для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (обласний, Миколаївська міська територіальна громада, Снігурівська міська територіальна громада);

8 денних центрів соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;

21 мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства (4 – новостворені мобільні бригади: Олександрівська селищна територіальна громада, Прибужанівська, Мостівська, Веснянська сільські територіальні громади);

2 спеціалізовані консультативні служби;

1 центр захисту та соціально-психологічної підтримки у процесі правосуддя дітей, які постраждали або стали свідками насильства (модель Барнахус);

2 інтегровані центри комплексної підтримки;

1 мобільний простір для жінок «Вільна»;

1 сімейний простір «Family friendly space».

Спеціалізовані сервіси забезпечують безпечним тимчасовим житлом жінок, у тому числі жінок з дітьми, які постраждали від домашнього насильства, та надають психологічні, побутові, медичні, юридичні, інформаційні послуги на основі індивідуального підходу до осіб з врахуванням їх віку, потреб та соціального становища.

Протягом 2023 року спеціалізованими службами для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, соціальною роботою охоплено 2 334 особи, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та надано 28 519 послуг.

За 9 місяців 2024 року спеціалізованими службами для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі соціальною роботою охоплено 5 991 осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та надано 35 622 послуги.

Розвиток мережі спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього/гендерно зумовленого насильства

	2022	2023	2024
Кількість спеціалізованих сервісів	20	29	40
Чисельність населення, що отримали послуги спеціалізованих сервісів (осіб)	1 922	2 334	6 350
Кількість наданих послуг	10 917	28 519	45 024

Державні соціальні допомоги

Департаментом соціального захисту населення обласної військової адміністрації здійснюється координація нарахування та надання різних видів державних допомог для соціально незахищених категорій населення, зокрема: сім'ям з дітьми; дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів; малозабезпеченим сім'ям; особам з інвалідністю з дитинства; дітям з інвалідністю; багатодітним сім'ям; дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування; батькам-вихователям і прийомним батькам за

надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною» тощо.

У 2021 році різні види соціальних допомог отримали 55810 осіб на загальну суму 1,6 млрд грн;

у 2022 році – 56 385 осіб на загальну суму 1,76 млрд грн;

у 2023 році – 48 898 осіб на загальну суму 1,6 млрд грн;

у 2024 році – 45 876 осіб на загальну суму 1,8 млрд грн.

Зменшення отримувачів державних соціальних допомог протягом 2023-2024 років відбулося за рахунок міграції населення з Миколаївської області до більш безпечних регіонів України та за кордон.

З початком повномасштабного вторгнення не спостерігалась затримка у виплатах державних соціальних допомог. Всі виплати нараховувались та здійснювались вчасно, у повному обсязі.

Підтримка внутрішньо переміщених осіб

У Миколаївській області за станом на 01.01.2025 зареєстровано майже 121,9 тисячі внутрішньо переміщених осіб. Для порівняння, у 2021 році в області перебувало на обліку 8 351 внутрішньо переміщена особа, що перемістились до Миколаївської області з АРК Крим, Донецької та Луганської областей протягом 2013-2014 років після анексії АРК Крим та з початком АТО/ООС.

З початком повномасштабного вторгнення після 24.02.2024 в області значно зросла чисельність внутрішньо переміщених осіб у зв'язку з внутрішнім переміщенням населення з небезпечних районів Миколаївської області (Миколаївського, Баштанського) до безпечних районів Миколаївської області (Первомайського та Вознесенського).

Мал. 3.17. Динаміка внутрішнього переміщення у Миколаївській області протягом 2021-2024 рр.

Також спостерігалось зовнішнє переміщення до Миколаївської області з інших небезпечних областей України – Херсонської, Запорізької, Донецької, Луганської, Харківської областей.

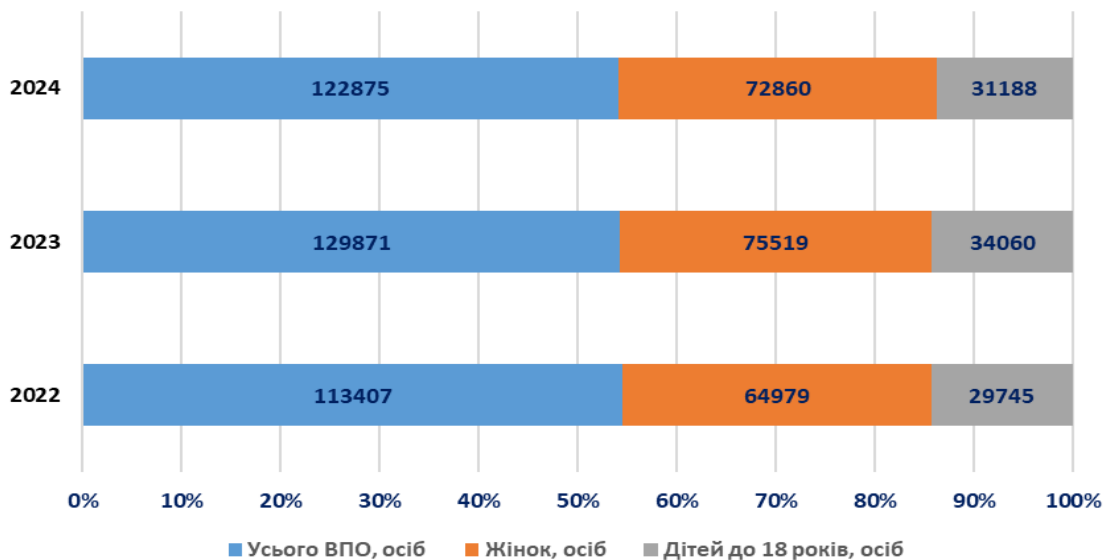
У 2022 році в області обліковувалось 113 407 внутрішньо переміщених осіб, в тому числі жінок – 64 979, дітей до 18 років – 29 745 (що в 13,5 раза більше, порівняно з 2021 роком);

у 2023 році – 129 871 внутрішньо переміщених осіб, в тому числі жінок -75 519, дітей до 18 років – 34 060 осіб (що у 15,5 раза більше, порівняно з 2021 роком);

у 2024 році – 121 907 внутрішньо переміщених осіб, в тому числі жінок – 72 168, дітей до 18 років – 30 613 осіб (що у 14,7 раза більше, порівняно з 2021 роком).

Незначне зменшення чисельності облікованих внутрішньо переміщених осіб у 2024 році спостерігається у зв'язку із їх поверненням до постійного місця проживання та зняття з обліку як внутрішньо переміщених осіб.

Усім внутрішньо переміщеним особам надається консультаційна, методична, правова, соціально-психологічна допомога, забезпечується сприяння у працевлаштуванні, влаштуванні дітей до місцевих дитячих садочків та шкіл, забезпеченні послугами закладів охорони здоров'я.

Мал. 3.18. Динаміка чисельності внутрішньо переміщених осіб у Миколаївській області протягом 2022-2024 років

Однією з найважливіших проблем внутрішньо переміщених осіб, є забезпечення житлом.

В територіальних громадах області проводиться робота по формуванню *житлового фонду соціального призначення*. На даний час він складається з 100 об'єктів комунальної власності (соціальних квартир, кімнат в гуртожитках), в якому проживає 217 осіб, з них 56 - внутрішньо переміщених.

Крім того, деякими територіальними громадами сформовано перелік приміщень, які після ремонтних робіт можуть використовуватись для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

З метою забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб затверджено *перелік місць тимчасового проживання* внутрішньо переміщених осіб на території Миколаївської області, згідно з яким функціонує 5 місць компактного проживання внутрішньо переміщених осіб, в яких проживає 315 осіб.

Наразі в м. Миколаєві за підтримки Міжнародної організації з міграції завершується ремонт двох гуртожитків та облаштування його меблями, побутовою технікою для потреб внутрішньо переміщених осіб.

В м. Баштанка завершується оснащення Соціального центру «Надія є!» для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб за підтримки Угорської Екуменічної Служби Допомоги.

В Шевченківській територіальній громаді завершується облаштування місця тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб за підтримки ГО «10 квітня» та УВКБ ООН в Україні.

В обласних інтернатних закладах системи соціального захисту населення проживає 334 внутрішньо переміщених осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, з яких 154 осіб – з Херсонської області (142 особи з інвалідністю з Херсонського психоневрологічного інтернату). Усі ці особи отримують послуги стаціонарного догляду, медичні послуги, забезпечені харчуванням, сезонним одягом та ін.

За період з 2022 року до грудня 2024 року інтернатними закладами області прийнято 389 евакуйованих осіб.

За програмою «Прихисток» з початку збройної агресії рф 43 установами комунальної та обласної (спільної) власності, розміщено 8 946 внутрішньо переміщених осіб на безоплатній основі з наданням відповідних комунальних послуг на загальну суму 32,8 млн грн.

136 271 власник житлових приміщень з березня 2022 року по грудень 2024 року прихистили 346 892 внутрішньо переміщених осіб на загальну суму 197,96 млн грн.

Виготовлена проектно-кошторисна документація по об'єкту «Нове будівництво житлового багатоквартирного комплексу, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб в м. Первомайськ» та отримано позитивний експертний звіт.

За проектом передбачається будівництво в 4 черги 26-ти житлових корпусів на загальну суму 3,3 млрд грн. Загальна площа житлового комплексу 103 тис. м², 1 703 квартири, розрахункова кількість мешканців – 6 341.

Наразі проводиться пошук інвесторів для подальшої реалізації проекту.

В м. Вознесенськ планується проведення реконструкції нежитлової будівлі у 24-квартирний житловий будинок для розміщення близько 50 внутрішньо переміщених осіб, розроблено проектно-кошторисну документацію, проєкт розміщено на платформі DREAM.

Підтримка ветеранів війни та членів їхніх сімей

Державна політика щодо ветеранів/ветеранок та членів їхніх сімей враховує щонайменше три складові:

політика щодо учасників бойових дій під час проходження військової служби;

політика щодо ветеранів/ветеранок та членів їхніх сімей після звільнення з військової служби, під час перебування їх у військовому резерві;

політика щодо ветеранів/ветеранок та членів їхніх сімей у цивільному житті.

Заходи підтримки ветеранів війни та членів їх сімей орієнтовані на ефективне та динамічне повернення цієї категорії до активного економічного та соціального життя в Україні.

У процесі інтеграції до цивільного життя ветеранам війни та членам їхніх сімей необхідні такі види допомоги:

соціальна і психологічна підтримка;

соціальний супровід ветерана в процесі переходу від військового до цивільного життя;

медична, фізична, соціальна реабілітація;

допомога у подоланні негативних наслідків психологічних травм, стресів, посттравматичного синдрому, поранень, інвалідності, конфліктів у сім'ї, які часто мають наслідком асоціальну поведінку;

матеріальна підтримка у формі пільг, субсидій, грошових виплат;

забезпечення житлом;

кейс-менеджмент «рівний рівному»;

сприяння у професійній адаптації, перепідготовці, працевлаштуванні, розвитку власного бізнесу;

залучення ветеранів до активного суспільного, культурного життя;

підтримка ветеранських громадських ініціатив;

збереження потенціалу ветеранів війни як основи у системі патріотичного виховання майбутніх поколінь.

За інформацією Міністерства ветеранів України, відповідно до даних з Єдиного державного реєстру ветеранів війни, на території Миколаївської області зареєстровано 42 072 осіб зі статусом ветеранів війни.

З метою підтримки ветеранів війни та членів їх сімей в області діють 52 місцевих та 2 обласних програми. На реалізацію заходів зазначених програм у 2024 році було передбачено більше 116,3 млн грн.

У 2024 році за рахунок коштів обласного бюджету започатковано виплату щомісячної грошової допомоги дітям загиблих ветеранів війни під час російської агресії проти України.

З вересня 2024 року близько 1 000 дітей призначено щомісячну грошову допомогу у розмірі 1 000 грн.

Близько 1 000 дітей ветеранів війни та загиблих ветеранів війни отримали у 2024 році послуги з оздоровлення у закладах оздоровлення та відпочинку Миколаївської області, дитячому спеціалізованому (спеціальному) санаторії «Прикарпатський» (Івано-Франківська область, м. Яремче), дитячому санаторії «Косів» (Івано-Франківська область), а також за кордоном.

Щороку за рахунок коштів з обласного бюджету реалізуються заходи з оздоровлення та відпочинку ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей. У 2024 році послуги з оздоровлення отримали майже 1 000 ветеранів війни та членів їх сімей. Під час оздоровлення ветеранам, військовослужбовцям та членам їх сімей в рекреаційній зоні надавалась соціально-психологічна допомога спеціалістами мобільної служби соціально-психологічної допомоги обласного центру соціальних служб.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.08.2024 № 881 «Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», з метою підвищення комунікації і взаємодії у громаді з ветеранами війни, членами їх сімей, членами сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членами сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України, в 14 комунальних закладах територіальних громад введено 44 посади фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. 13 фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб вже працюють в 11 громадах області.

Фахівець забезпечує індивідуальний супровід, первинне консультування та всебічну підтримку членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, коли у них виникають проблеми, допомагає їх вирішувати, перш ніж виклики переростуть у кризу. Фахівцями забезпечено соціальний супровід 967 ветеранів війни та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.

Для соціально-психологічної допомоги та реабілітації в області утворено 6 ветеранських просторів, в яких надається інформаційно-консультативна підтримка; психологічна допомога; соціально-психологічна реабілітація; кейс-менеджмент; правнича допомога; послуги з фізкультурно-спортивної реабілітації; з професійної адаптації; з працевлаштування; з арт-терапії та організації дозвілля; спілкування в групах взаємопідтримки.

Розпочала роботу інформаційна платформа для військовослужбовців, ветеранів і членів їх сімей, сімей військовополонених та загиблих бійців (<https://veterans.digital-front.com.ua>).

Метою цієї платформи є максимально об'єднати ресурси як з боку держави, так і з боку громадських організацій, приватного бізнесу, банківських установ, міжнародних партнерів, для того, щоб ветерани та члени їх сімей мали можливість оперативно отримати необхідну допомогу, за якістю якої буде здійснюватися повний контроль.

До переліку послуг, які можна обрати, зокрема входять: фізична реабілітація та спорт, юридичні та психологічні послуги, дозвілля, матеріальна допомога та компенсації, акції та знижки від бізнесу та інше.

Наразі платформа працює у тестовому режимі. Серед зареєстрованих – 100 надавачів, які пропонують понад 140 послуг. Протягом кількох місяців їх перелік буде розширюватися.

З метою посилення підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, забезпечення координації між органами державної влади, установами та організаціями, громадськими об'єднаннями, що надають послуги ветеранам війни та членам їх сімей, при Миколаївській обласній військовій адміністрації утворено партнерську раду з питань підтримки ветеранів війни (розпорядження начальника обласної військової адміністрації від 30.10.2024 № 439-р).

До складу ради ввійшли представники органів виконавчої влади, бізнесу, банківських установ, громадських організацій тощо.

Головна мета ради - посилити підтримку ветеранів війни та членів їх сімей у галузях соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та зайнятості, забезпечення житлом тощо.

В області проводиться робота по розширенню мережі центрів життєстійкості та центрів соціальної адаптації, які надають послуги соціально-психологічної підтримки та реабілітації ветеранам війни на членам їх сімей.

На даний час функціонують 7 центрів життєстійкості (в Миколаївській міській, Вознесенській міській, Коблівській сільській, Казанківській селищній, Березанській селищній, Кривоозерській селищній, Врадіївській селищній громадах) та 5 центрів соціальної адаптації (в Миколаївській міській, Вознесенській міській, Первомайській міській, Новобузькій міській, Коблівській сільській громадах).

Одним із головних напрямків підтримки ветеранів війни є забезпечення житлом, зокрема:

виплата грошових компенсацій за належні для отримання житлові приміщення для сімей учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, ветеранів війни зі статусом внутрішньо переміщених осіб тощо;

надання пільгових довгострокових державних кредитів через банківські установи за державною програмою іпотечного кредитування «Є-Оселя»;

надання пільгових довгострокових державних кредитів для придбання житла учасникам бойових дій через Держмолодьжитло;

забезпечення житлом ветеранів війни, що потребують поліпшення житлових умов та перебувають на квартирному обліку, за рахунок коштів місцевих бюджетів.

У 2024 році Миколаївській області були виділені кошти з державного бюджету у сумі 176,3 млн грн для забезпечення житлом 81 ветерана. Таким чином, за 2023-2024 роки грошові компенсації за рахунок коштів державного бюджету виплачені 126 особам на загальну суму 282,3 млн грн.

В області реалізовується програма державного довгострокового іпотечного кредитування «Є-Оселя». За період дії програми з жовтня 2022 року по 2024 рік в Миколаївській області видано 57 пільгових кредитів ветеранам війни та військовослужбовцям на загальну суму 57 млн грн.

Також, 131 особа отримала грошову компенсацію для придбання житла за рахунок коштів місцевого бюджету м. Миколаєва на загальну суму більше 235 млн грн.

Протягом 2024 року послугами служби зайнятості скористалися 501 учасник бойових дій, з них були працевлаштовані 99 осіб.

Охоплено професійним навчанням 169 ветеранів війни.

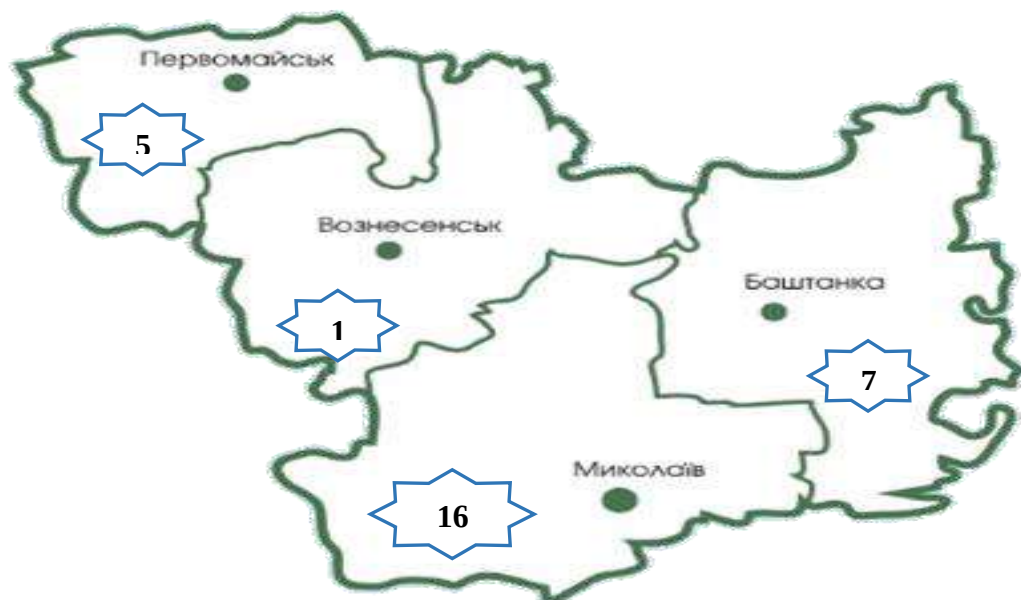
15 осіб (з них 4 ветерани та 11 дружин ветеранів) отримали позитивні рішення щодо надання грантів на започаткування або розвиток власного бізнесу (планується створення 29 нових робочих місць) на загальну суму 6,5 млн грн.

3.4.7. Молодіжна політика

В Миколаївській області за станом на 2024 рік функціонують 29 молодіжних громадських організацій, що активно підтримують розвиток молодіжної політики та залучають молодь до суспільних процесів. У порівнянні з 2023 роком кількість таких організацій зросла на третину.

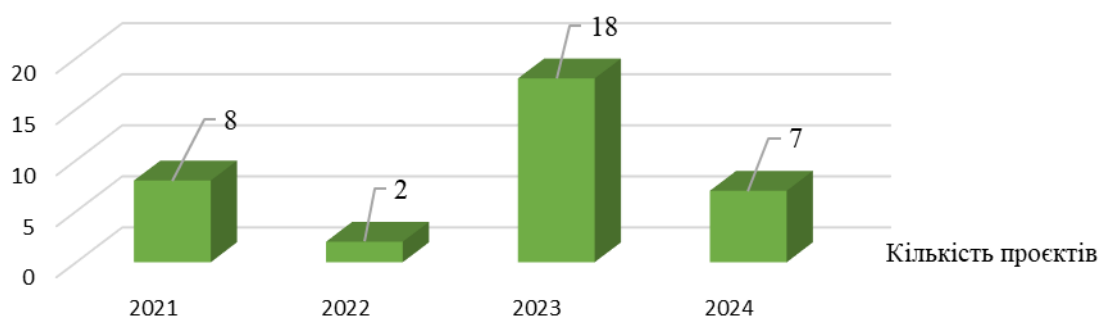
У різних районах області їхня активність розподіляється нерівномірно: у Первомайському районі працює 5 організацій, що охоплюють 4 громади, а в Баштанському районі діють 7 організацій. У Миколаївському районі створено 16 організацій лише в 2 громадах, а у Вознесенському районі функціонує наразі одна організація.

Мал.

3.19.
Кількість

молодіжних громадських організацій в Миколаївській області за районами, 2024 рік

Ці простори виконують роль осередків молодіжної активності, де молодь має можливість реалізовувати свої ідеї, брати участь у проєктах та співпрацювати з громадськими організаціями й місцевою владою. Вони слугують гарним підґрунтям для відкриття регіонального молодіжного центру для координації їх роботи.

Мал. 3.20. Динаміка реалізованих молодіжних проєктів у Миколаївській області

Розвиток молодіжної політики в Миколаївській області спирається як на всебічну підтримку голів і депутатів територіальних громад, так і на зацікавленість молоді регіону в участі у громадському житті.

У територіальних громадах області 13 молодіжних просторів, в яких впроваджуються різноманітні ініціативи молоді, розвивається міжрегіональне та міжнародне співробітництво.

3.5. Розвиток інфраструктури

3.5.1. Критична інфраструктура

3.5.1.1. Енергетична інфраструктура

Виробництво електричної енергії в Миколаївській області здійснюється ВП «Південноукраїнська АЕС», 5 гідроелектростанціями, 5 когенераційними установками,

теплоелектроцентрально, 6 біоенергетичними електростанціями, вітряними та сонячними електростанціями.

У порівнянні з 2018 роком виробництво електроенергії в області значно збільшилося за рахунок її вироблення вітряними та сонячними електростанціями. Загальна потужність альтернативної енергетики області становить 1 013,368 МВт.

Таблиця 3.8

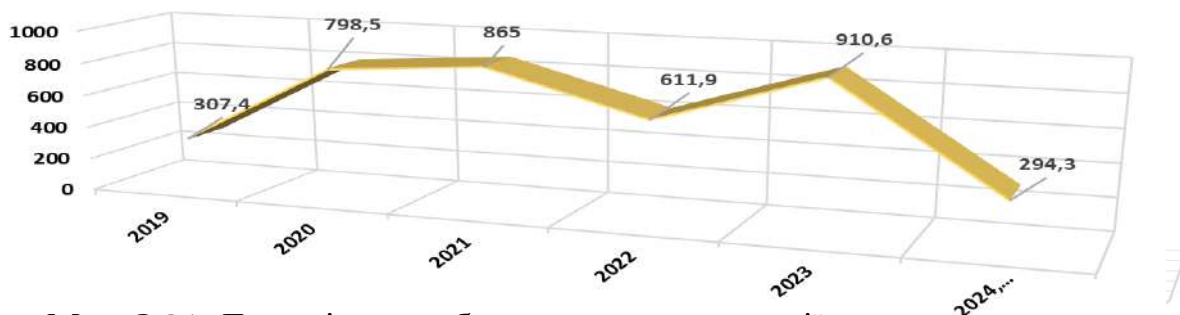
Динаміка вироблення електроенергії в Миколаївській області, млн. кВт/год

	2018	2021	2023
атомною електростанцією	18328,8	18812,1	**
гідроелектростанціями	234,7	215,4	**
теплоелектростанцією	253,7	247,6	**
вітряними електростанціями	192,0	333,1	910,6
сонячними електростанціями	78,2	512,7	725,3
всього	19087,4	20120,9	-

** інформація конфіденційна (закрита)

Теплоенергетика Миколаївської області представлена 1 091 котельнею, з яких 639 працюють без використання природного газу на альтернативних природному газу видах палива (електроенергія, вугілля, деревне паливо, пелети), з них 189 од. теплових джерел використовують деревне паливо, пелети. Згідно моніторингових даних районних військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування в області наявні такі виробництва альтернативного палива

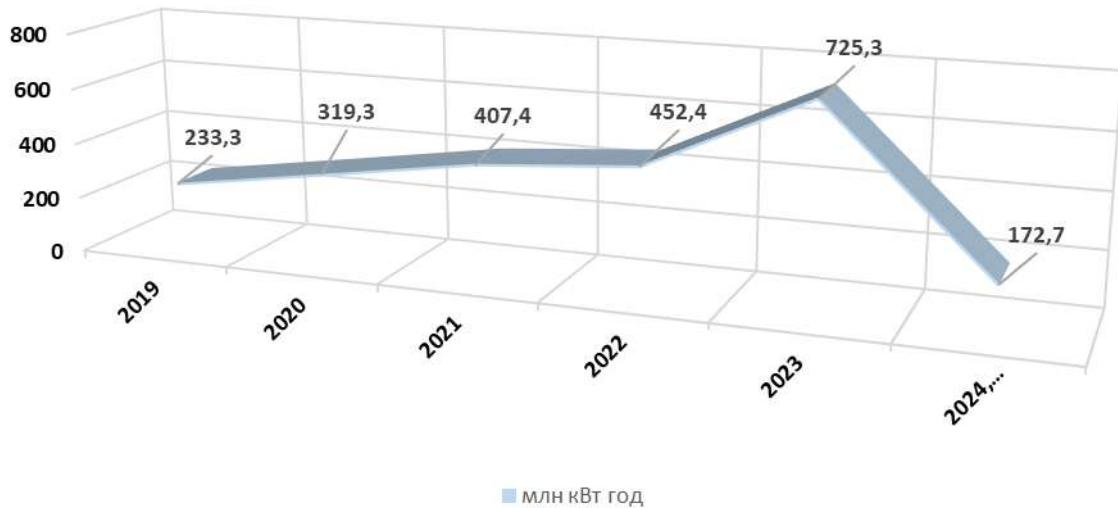
У рамках реалізації розвитку енергетичної галузі, вирішення завдань підвищення ефективності використання наявних джерел енергії, оптимізації паливно-енергетичного балансу, застосування заходів з енергозбереження, підвищення екологічної безпеки та з метою сприяння використанню альтернативних і відновлювальних джерел енергії, зменшення споживання природного газу, в Миколаївській області будуються сонячні електростанції.

Мал. 3.21. Динаміка виробництва електроенергії сонячними електростанціями в Миколаївській області

Частина території Миколаївської області має високий вітроенергетичний потенціал, який оцінюється міжгалузевим науково-технічним центром вітроенергетики

Національної академії наук України у 10%, або 2 500 км². Одними з найбільш перспективних майданчиків у Миколаївській області є Очаківське та Березанське вітрополя загальною площею 4 000 га. Попередні розрахунки вказують на можливість розміщення на цих територіях ВЕС сумарною потужністю від 1 500 до 2 500 МВт.

Мал. 3.22. Динаміка виробництва електроенергії вітровими електростанціями в Миколаївській області

3.5.1.2. Газифікація регіону

Природний газ для споживачів Миколаївської області постачається двома магістральними газопроводами:

- Шебелинка – Дніпро - Кривий Ріг - Ізмаїл у південній частині області (компресорна станція «Мар'ївка» Південного ЛВУМГ ТОВ «Оператор ГТС України»);
- Слесь – Помари - Ужгород в північній частині області (газокомпресорна станція «Південнобузька» ТОВ «Оператор ГТС України»).

Таблиця 3.9

Динаміка розподілу природного газу споживачам Миколаївської області

Споживачі	Одиниця виміру	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Населення	тис. куб. м	208571,73	222683,42	188171,51	186842,41
Бюджетні установи	тис. куб. м	17222,73	17716,31	12734,85	10578,40
Теплоенергетика	тис. куб. м	94555,90	104927,78	81479,46	79608,70
Комерційні споживачі	тис. куб. м	55609,90	59516,75	16024,89	26293,39

У Миколаївській області природним газом забезпечені 312 з 885 сільських населених пунктів, 9 міст та 16 селищ з 17.

Загальна довжина розподільчих газопроводів та газопроводів складає в містах – 2 810,144 км, у селищах – 5 992,616 км.

3.5.1.3. Житлово-комунальне господарство

Для задоволення потреб населення області в послугах житлово-комунального господарства, на сучасному етапі задіяні наступні основні фонди:

✓ 5 756 багатоквартирних житлових будинків площею 10,3 млн м² (19 багатоквартирних житлових будинків площею 16,7 тис. м² зруйновано внаслідок ведення активних бойових дій на території України), з яких:

918 житлових будинків обладнані 2 543 ліфтами

252,6 тис. приватних житлових будинків садибного типу площею 15,6 млн м²;

✓ 1 091 котельня, з яких 100 котелень комунальної теплоенергетики, 991 котельні і топкових бюджетної сфери та інші і 329,4 км теплових мереж в двохтрубному обчисленні;

✓ 6416,3 км мереж водопостачання, 7 поверхневих водозаборів, обладнаних очисними спорудами, 915 комунальних артезіанських свердловин;

✓ 1 677,9 км мереж водовідведення, 46 очисних споруд.

Обслуговування 3 698 житлових будинків, загальною площею 8 132,8 тис. м² (79%) здійснюється різними формами самоорганізації населення, зокрема:

- ОСББ – 1689 житлових будинків, загальною площею 4 967,96 тис. м² (61%);
- ЖБК – 57 житлових будинків, загальною площею 207,08 тис. м² (2%);
- ОСН (органи самоорганізації населення) – 33 житлових будинків, загальною площею 237,6 тис. м² (2,9 %).
- самостійне утримання (без створення юридичної особи) – 1919 житлових будинків, загальною площею 2 153,9 тис. м² (26,5 %).

2 058 житловий будинок загальною площею 2 153,9 тис. м² знаходиться в управлінні управителя (21%).

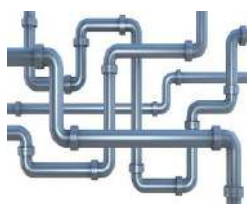
За основними підгалуззями житлово-комунального господарства знос основних фондів становить:

Житловий фонд

62%

Водопровідно-каналізаційне господарство

67,3%

Комунальна теплоенергетика

63%

Мал. 3.23. Знос основних фондів житлово-комунального господарства Миколаївської області

Процеси фізичного зносу, пошкодження/руйнування в період воєнного стану житлового фонду та інженерної інфраструктури потребують подальшої консолідації фінансового ресурсу за всіма джерелами, для технічного переоснащення, модернізації та реконструкції базових підгалузей житлово-комунального господарства, підвищення рівня впровадження розподіленої генерації та незалежності від енергосистеми, яка знаходиться в нестабільному стані.

Водопостачання та водовідведення

В Миколаївській області з 911 населених пунктів 59% забезпечені централізованими системами водопостачання з охопленням близько 91% споживачів від загальної чисельності населення Миколаївської області. Внаслідок збройної агресії рф місто Миколаїв залишилося без централізованого водопостачання з 12.04.2022 через пошкодження водогону «Дніпро-Миколаїв». На сьогодні в м. Миколаєві забезпечено централізоване водозабезпечення для господарсько-побутових потреб за рахунок використання потужностей Інгулецької зрошувальної системи з подачею води з р. Інгулець магістральним каналом. Існує потреба в коштах для належної організації будівельного процесу магістрального водогону, протяжністю 65,2 км, для забезпечення мешканців м. Миколаєва питною водою.

В населених пунктах області відмічається суттєве відставання розвитку систем водовідведення і очистки стоків. Тільки 45 населених пунктів області, серед яких 9 міст, 17 селищ, 19 сіл мають системи централізованого водовідведення з охопленням майже 600 тис. осіб.

3.5.1.4. Управління відходами

В населених пунктах Миколаївської області відсутні технології сміттєпереробки та сміттєсортування ТПВ. Із загальної кількості утворених побутових відходів - 85% видаляються на сміттєзвалищах. Кількість несанкціонованих сміттєзвалищ за 2023 рік становить – 329 одиниць. Фінансування заходів із створення сучасних комплексів з переробки відходів в умовах воєнного стану з бюджетів всіх рівнів не здійснювались.

У зв'язку із повномасштабним вторгненнями рф в Україну і масованими обстрілами, на території області почали утворюватися відходи від руйнувань. За станом на 01.01.2024 на територіях громад області утворилося 5 781,628 т відходів від руйнувань, які тимчасово зберігаються на території п'яти громад.

На території Миколаївського та Первомайського районів області зберігаються 226,87 т непридатних до використання та заборонених до застосування хімічних засобів захисту рослин.

В Миколаївській області існує система управління промисловими відходами, які накопичують сім промислових підприємств.

До основних проблемних питань в галузі житлово-комунального господарства відносяться: значний фізичний знос, пошкодження/руйнування житлового фонду та інженерних мереж комунального господарства; необхідність влаштування альтернативного водопостачання м. Миколаєва; недостатній рівень розвитку централізованих систем водопостачання в населених пунктах сільської місцевості; відставання рівня розвитку централізованих систем водовідведення та очистки стоків від розвитку централізованого водопостачання; значні питомі витрати та втрати енергоресурсів при виробництві і наданні послуг централізованого тепло-, водопостачання та водовідведення; необхідність будівництва в м. Миколаїв та інших містах обласного значення сміттєпереробних комплексів для зменшення частки твердих побутових відходів, які видаляються на полігони ТПВ; подальше залучення інвестиційних ресурсів на реалізацію капіталоемних проєктів розподіленої генерації, розвитку відновлювальної енергетики та необхідність підвищення рівня використання природного потенціалу області в сфері відновлювальної енергетики.

3.5.1.5. Охорона здоров'я

В області працюють 76 закладів охорони здоров'я, з яких 33 надають стаціонарну спеціалізовану медичну допомогу. Первинну медичну допомогу надають 36 центрів первинної медико-санітарної допомоги. Також в області функціонують 2 медичних коледжі.

Всі заклади забезпечено альтернативними джерелами живлення. На територіях закладів охорони здоров'я облаштовано 27 свердловин, які забезпечують їх і населення питною водою.

Фінансування закладів охорони здоров'я області здійснюється за рахунок коштів Національної служби здоров'я України за укладеними договорами про медичне обслуговування населення та за рахунок коштів обласного бюджету.

Таблиця 3.10

Фінансування системи охорони здоров'я Миколаївської області, тис. грн

Джерела фінансування	2020	2021	2022	2023	9 місяців 2024
Обласний бюджет	198893,3	186455,3	187044,7	233735,5	147005,3
НСЗУ	25525772,9	3400210,4	3650978,4	3189895,3	28206723,9

Рівень забезпеченості населення області стаціонарними ліжками складає 57% на 10 тис. населення, міста Миколаєва – 36,47% на 10 тис. населення міста.

Таблиця 3.11

Рівень забезпеченості населення стаціонарними ліжками, % на 10 тис. населення

	2020	2021	2022	2023	I півріччя
--	------	------	------	------	------------

					2024
Миколаївська область	60,19	62,80	60,58	58,05	57,01
м. Миколаїв	42,16	43,78	41,88	39,23	36,47

На території області працює КНП «Миколаївський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Миколаївської обласної ради, що надає екстрену медичну допомогу дорослому і дитячому населенню Миколаївської області на безоплатній основі та в цілодобовому режимі. Комплектація бригад екстреної медичної допомоги складає: лікарів - 71%; фельдшерів та медичних сестер - 88%; водіїв - 89%.

В області працює Центральна оперативна диспетчерська, що підключена до Всеукраїнської інформаційно-аналітичної системи «Централь 103». Кількість «гарячих» ліній щодобового приймання викликів – 8.

В області недостатнє забезпечення медичними кадрами на всіх рівнях медичної допомоги, особливо у сільській місцевості: на теперішній час дефіцит лікарів становить майже 1 300 лікарів, у тому числі лікарів загальної практики – сімейної медицини майже 135 лікарів.

В області недостатня кількість захисних споруд цивільного захисту в частині ЗОЗ області: за станом на 01.10.2024 року в закладах охорони здоров'я всього укриттів - 75, з них 80% готові та обмежено готові, додаткова потреба у захисних споруд цивільного захисту - 41 одиниця.

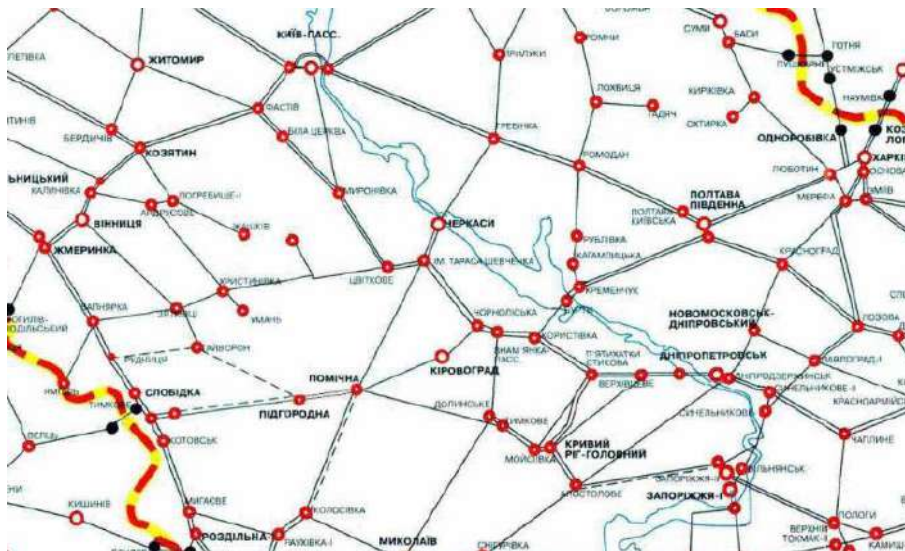
Відсутні організації, які мають ліцензію на господарську діяльність з управління медичними відходами. Послуги з даного виду діяльності надаються закладам охорони здоров'я підприємствами із інших областей.

3.5.2. Жорстка інфраструктура

3.5.2.1. Транспортна інфраструктура

Миколаївська область є одним з важливих центрів міжнародних економічних та транспортних зав'язків. В області діє розвинена транспортна система, яка складається із всіх видів транспорту залізничного, морського, річкового, автомобільного, авіаційного та трубопровідного.

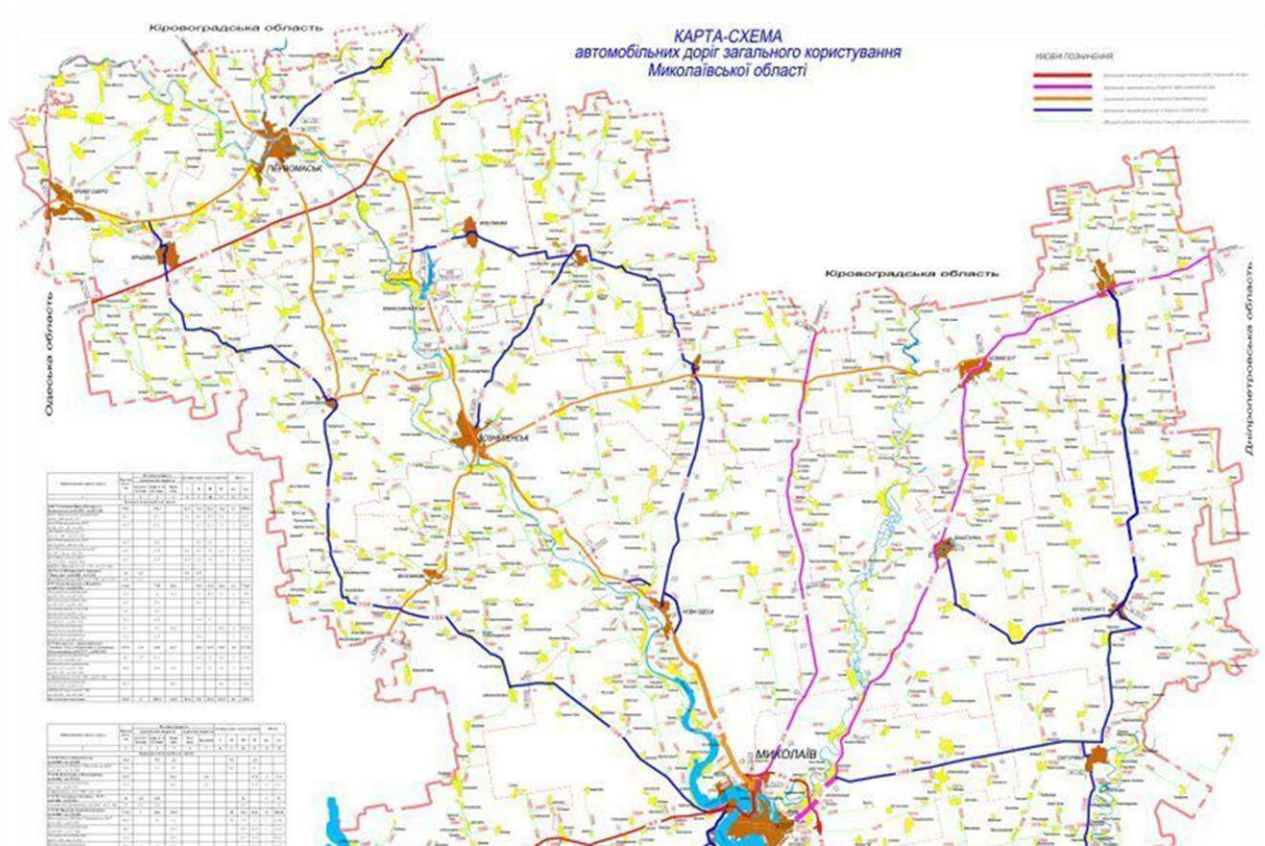
Довжина магістралей залізничних шляхів загального користування Миколаївської області становить 695 км, із них 37% - електрифікованих.

Мал. 3.24. Мапа залізничних шляхів, що проходять через Миколаївську область

Водний транспорт складається з 4 морських портів і 1 річкового, а також із низки приватних терміналів. Акваторії портів з'єднуються з морем через Бузько – Дніпровсько – лиманський канал. Портове господарство Миколаївщини має широкі можливості з перевантаження та зберігання вантажів, у т. ч. металопродукції, технічних засобів, тарно-штучних вантажів, зернових культур, наливних вантажів (нафтопродукти, м'яса, різні олії), суховантажних (вугілля, фосфорити, залізорудна сировина та ін.).

Аеропорт «Миколаїв» входить до числа найбільш великих аеропортів півдня України. Аеропорт класу «В» має сучасну злітно-посадкову смугу 2 550×44 м, здатну приймати повітряні судна посадочною вагою 220 тонн і розмістити 8 літаків типу «ІЛ-76», обладнаний радіотехнічним, світлотехнічним та навігаційним устаткуванням. Аеровокзальний комплекс має пропускну здатність до 430 пасажирів на годину. КП «Миколаївський міжнародний аеропорт» господарську діяльність не здійснює.

Мал. 3.25. Схема автомобільних доріг Миколаївської області

Мережа доріг загального користування Миколаївської області становить 4 819,2 км, з яких: дороги державного значення – 1 504,8 км; дороги місцевого значення – 3 314,4 км. На автомобільних дорогах загального користування нараховується 257 мостів, загальною протяжністю – 6 473 пог. м.

В обласному центрі перевезення пасажирів здійснюється міським електротранспортом: довжина тролейбусних ліній 61 км, трамвайних – 70 км.

Перевезення пасажирів у м. Миколаїв здійснює КП ММР «МИКОЛАЇВЕЛЕКТРОТРАНС», що обслуговує 7 тролейбусних та 6 трамвайних маршрутів. Для перевезення пасажирів області автобусами працюють 27 автотранспортних підприємств приватної форми власності, 3 фізичні особи-підприємця.

3.5.2.2. Інфраструктура зв'язку

Підприємства галузі зв'язку Миколаївської області протягом останніх років зберігають тенденцію щодо підвищення ефективності діяльності. Постійно зростають обсяги наданих послуг зв'язку та поліпшується їх якість.

Проте, за станом на 01.10.2024 Миколаївська область забезпечена широкосмуговим Інтернетом частково, у зв'язку з відсутністю фінансування та потреби територіальних громад.

На території Миколаївської області функціонують 64 терміналів Starlink.

3.5.3. М'яка інфраструктура

3.5.3.1. Заклади освіти

У 2024/2025 навчальному році надають освітні послуги 414 закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності та 1 заклад приватної форми власності; діяльність 2-х ЗЗСО, які розташовані на тимчасово окупованій території, призупинена. Контингент учнів становить 100 796 осіб.

Одним із головних критеріїв організації освітнього процесу є його безпечність. Протягом 2022-2024 років було вжито дієвих заходів для облаштування укриттів, що

дозволило максимально збільшити кількість закладів, в яких освітній процес відбувається у форматі «офлайн» або за змішаною формою.

3.5.3.2. Заклади культури

В області забезпечено умови для функціонування основної мережі закладів культури, до якої входить 1 008 закладів: в т. ч. 481 клубний заклад, 445 бібліотек, 43 шкіл естетичного виховання, 23 музеї, 4 театральні-видовищні заклади, 2 заклади фахової передвищої освіти сфери культури і мистецтва, обласний методичний кабінет закладів спеціалізованої мистецької освіти, Миколаївський зоопарк, «Культурно-ігровий комплекс «Дитяче містечко «Казка», а також 6 інших закладів культури.

Із 481 закладів культури клубного типу 39 будівель потребують капітального ремонту, 20 – аварійні.

За підсумками 2023 року із 445 бібліотечних закладів приміщення 6 є аварійними, 40 - потребують капітального ремонту, 105 (23,6%) - без опалення та 7 без освітлення, 153 - потребують встановлення засобів безперешкодного доступу до них.

Мережа закладів культури клубного типу зменшилась у зв'язку з децентралізацією (погоджено з відповідним центральним органом виконавчої влади).

Основними проблемами закладів культури області є:

невідповідність культурної пропозиції сучасним потребам населення внаслідок обмеженого фінансування галузі, застарілої матеріальної бази, повільних темпів диджиталізації закладів культури;

відсутність бомбосховищ в закладах культури та мистецької освіти, неможливість побудови захисних споруд без повної реконструкції будівель;

відсутність бюджетних асигнувань на оновлення бібліотечних фондів;

дефіцит кадрів в закладах культури області внаслідок низького рівня оплати праці кваліфікованих працівників та евакуації 480 фахівців за межі області після повномасштабного вторгнення;

необхідність внесення змін до законодавства у сфері охорони культурної спадщини шляхом його оновлення та усунення прогалин/колізій.

3.5.3.3. Спортивна інфраструктура

Протягом 2017-2019 років в Миколаївській області значно активізувалось будівництво спортивних майданчиків зі штучним покриттям, футбольних полів зі штучним покриттям та іншої спортивної інфраструктури за рахунок державного, обласного та місцевих бюджетів. Однак за період 2019-2024 років кількість споруд спортивної інфраструктури зменшилася вдвічі.

Спортивна інфраструктура потребує комплексного відновлення та розбудови з урахуванням безпекових вимог та вимог безбар'єрного доступу до неї.

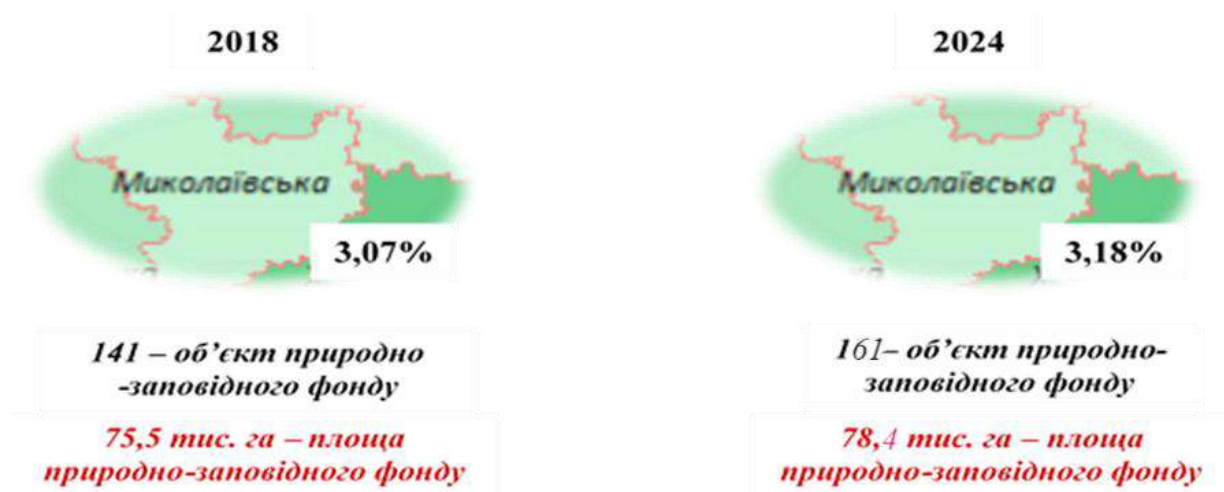
Основна задача - це залучення більшої кількості населення до занять фізичною культурою і спортом, особливо дітей, підлітків та молоді. Створення умов, організація різноманітних заходів для дітей шкільного віку.

3.5.3.4. Рекреаційна, туристична інфраструктура

Миколаївська область володіє потужним природно-рекреаційним потенціалом, вигідним географічним розташуванням, протяжною береговою лінією Чорного моря,

історико-культурними пам'ятками, неповторними краєвидами, багатою спадщиною, безцінними рекреаційними ресурсами та має всі умови для успішного розвитку туризму і відпочинку.

Наявність в області рекреаційних і природних лікувальних ресурсів – морського узбережжя протяжністю майже 140 км, джерел мінеральної води, покладів лікувальних грязей, є матеріальною передумовою формування розвинутого курортно-рекреаційного комплексу.

Мал. 3.26. Природно-заповідний фонд Миколаївської області, 2018-2024 роки

Природно-заповідний фонд Миколаївської області налічує 161 об'єкт природно-заповідного фонду фактичною площею 78 394,0 га, з них 8 – об'єкти загальнодержавного значення, в тому числі природний заповідник, два національних природних парку, зоопарк, лісовий заказник та пам'ятки природи, 153 – місцевого значення, в тому числі п'ять регіональних ландшафтних парків, ландшафтні, лісові, гідрологічні заказники, пам'ятки природи, парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва тощо.

Частка природно-заповідних територій в Миколаївській області є недостатньою і залишається меншою, ніж у більшості областей України. Природно-заповідна справа має соціально-економічну ефективність та впливає на імідж, екологічну стабільність регіону.

На території Миколаївської області частково або повністю розташовані 15 об'єктів Смарагдової мережі (Emerald Network) – екологічної мережі, що складається з територій, які становлять особливий природоохоронний інтерес:

- UA0000015 - природний заповідник «Єланецький степ»;
- UA0000017 - Чорноморський біосферний заповідник (частково розташований в межах Миколаївської області);
- UA0000040 - національний природний парк «Бузький Гард»;
- UA0000097 - національний природний парк «Білобережжя Святослава»;
- UA0000109 - Дніпровсько-Бузький лиман;
- UA0000138 - Тилігульський лиман;
- UA0000166 - регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»;
- UA0000181 - «Нижнє Побужжя»;

UA0000203 - «Михайлівський степ» (у 2016 році Указом Президента України від 17.05.2016 №214/2016 «Про зміну меж територій природного заповідника «Єланецький степ» включено до складу природного заповідника «Єланецький степ»);

UA0000206 - озеро Солонець-Тузли;

UA0000207 - Березанський лиман;

UA0000215 - «Кінбурнська коса»;

UA0000216 - «Христофорівські плавні»;

UA0000217 - «Рацинська дача»;

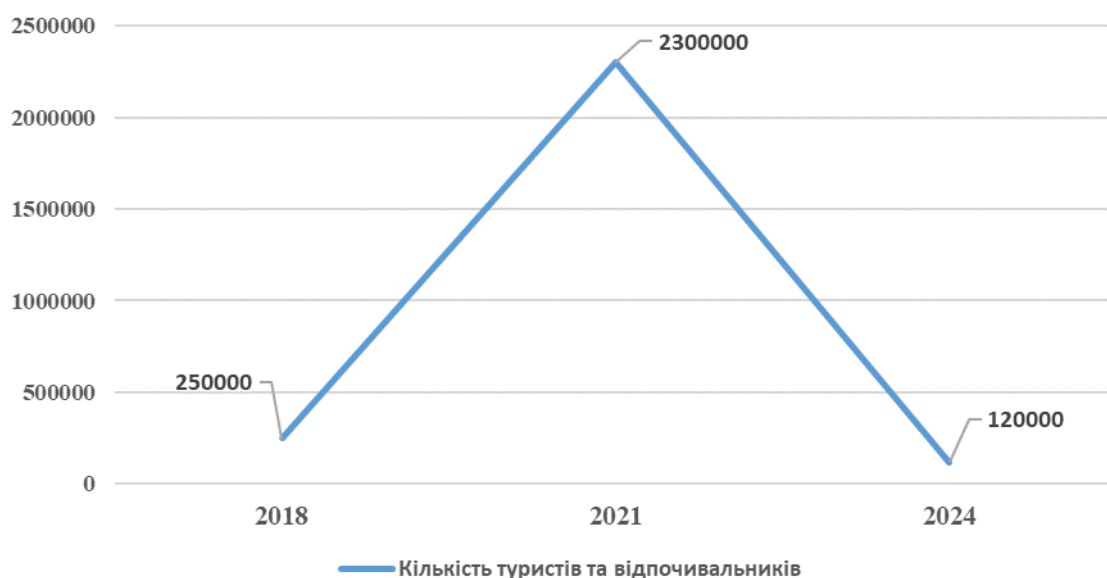
UA0000253 - Очаківський.

Кліматичні умови області сприятливі для рекреаційного використання, в тому числі і для зимових форм відпочинку в її північній частині. Клімат помірно континентальний, теплий до посушливого. Тривалість безморозного періоду до 205 днів.

Миколаївська область володіє високим рекреаційно-ресурсним та туристичним потенціалом. Область займає вигідне фізико-географічне положення як в межах України, так і в Європі. За станом на 01.10.2024 основними видами туризму в Миколаївській області є рекреаційний, гастротуризм, активні види туризму (рафтинг, кайтинг, пішохідний туризм). Серед туристів найбільш поширені екскурсійні поїздки (до 1 доби), тури вихідного дня (2-3 дні).

В області діють 65 туристичних маршрутів.

Кількість туристів та відпочивальників, які відвідали Миколаївську область у 2024 році, становить 100-120 тис. осіб, для порівняння - у 2021 році Миколаївську область відвідало 2,3 млн осіб.

Мал. 3.27. Динаміка кількості туристів та відпочивальників у Миколаївській області, осіб

Розвиток туристичних послуг та його інфраструктурне забезпечення є актуальною проблемою, але й важливою перспективою для Миколаївської області. Туристичний

ринок є досить гнучким середовищем, що швидко реагує на зміну туристичного попиту та пропозиції. Володіючи значними природними ресурсами, достатньою кількістю туристичних атракцій, Миколаївська область має потенціал щодо забезпечення не лише надходжень до місцевих бюджетів, але й створення робочих місць, розвитку територіальних брендів в області, формування її позитивного туристичного іміджу та підвищення конкурентоспроможності регіонального продукту

3.6. Характеристика пошкоджень і руйнувань внаслідок військових дій

З 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан, який за станом на цей час продовжено. З початку військової агресії РФ значна частина області знаходилась у районі воєнних (бойових) дій.

Військові дії спричинили руйнівний вплив на життя людей та масове порушення ланцюгів економічної діяльності, руйнування інфраструктури, що призвело до значних економічних втрат.

У результаті російського вторгнення людські втрати на Миколаївщині становлять 527 вбитих, у тому числі 14 дітей, і 1 453 поранених, у тому числі 88 дітей.

На сьогодні під тимчасовою окупацією перебувають 3 населених пункти (територія Кінбурнської коси Очаківської міської територіальної громади).

З березня по листопад 2022 року було деокуповано території 10 територіальних громад Баштанського та Миколаївського районів області (105 населених пунктів). Під тимчасовою окупацією перебували:

- Снігурівська міська ТГ Баштанського району (вся територія);
- Горохівська сільська ТГ Баштанського району (вся територія);
- Інгульська сільська ТГ Баштанського району (вся територія);
- Первомайська селищна ТГ Миколаївського району (вся територія);
- Шевченківська сільська ТГ Миколаївського району (вся територія);
- Баштанська міська ТГ Баштанського району (3 населених пункти);
- Привільненська сільська ТГ Баштанського району (6 населених пунктів);
- Широківська сільська ТГ Баштанського району (1 населений пункт);
- Воскресенська селищна ТГ Миколаївського району (3 населених пункти);
- Костянтинівська сільська ТГ Миколаївського району (3 населених пункти).

Відразу після звільнення населених пунктів було розпочато роботу з усунення негативних наслідків окупації та повернення громад до життя: повністю відновлено роботу органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів з надання соціальних послуг, ЦНАП, Національної поліції України, медичних закладів та фінансових установ, запрацювали продовольчі магазини та аптеки, інші підприємства, організації та установи.

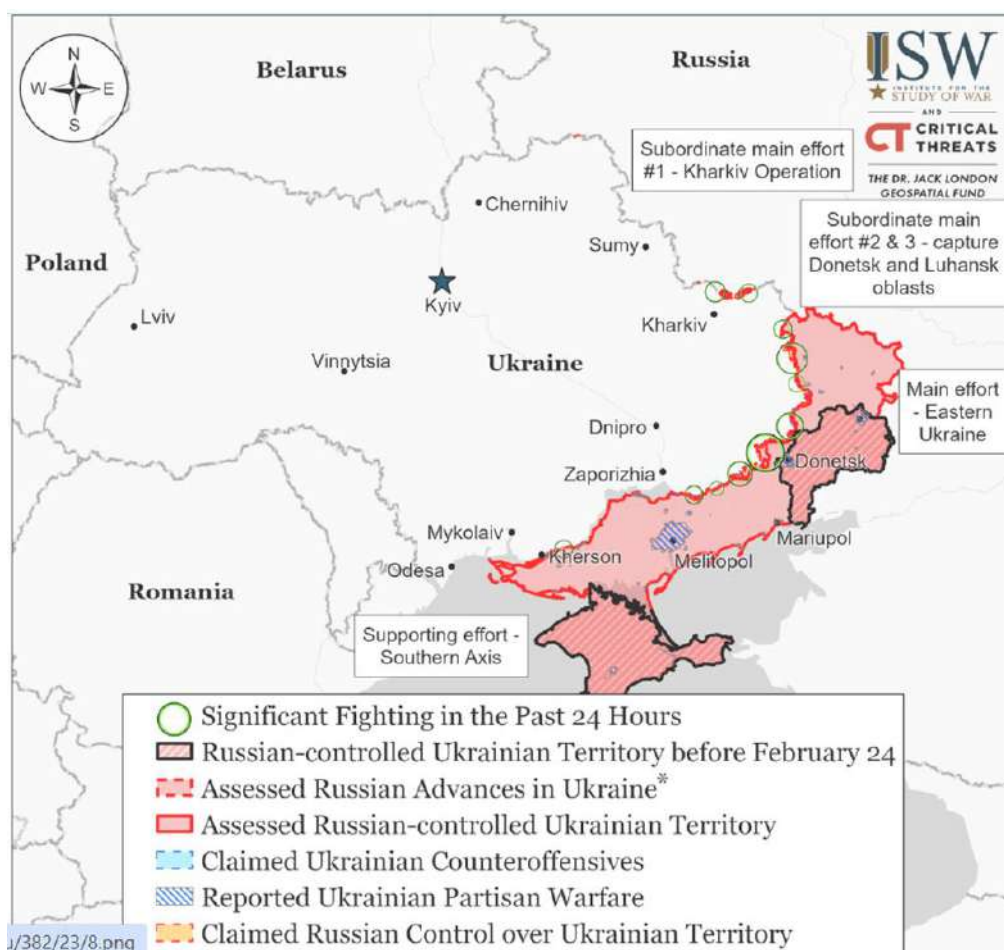
Також налагоджено роботу критичної інфраструктури: забезпечено подачу електроенергії та газу, надання послуг з водопостачання та водовідведення, доступ до інтернету, мобільного та поштового зв'язку.

Згідно з Указом Президента України від 17 листопада 2022 року № 778/2022 утворено 3 військові адміністрації населених пунктів:

- Первомайську селищну військову адміністрацію Миколаївського району,
- Горохівську сільську військову адміністрацію Баштанського району.
- Снігурівську міську військову адміністрацію Баштанського району.

Постійні ракетно-артилерійські обстріли призвели до значного забруднення територій вибухонебезпечними предметами.

Гуманітарне розмінування територій, які дотепер перебувають в зоні активних бойових дій (Очаківська міська та Куцурубська сільська територіальні громади (23 тис. га), під тимчасовою окупацією (3 населених пункти, розташовані на півострові Кінбурн Очаківської міської територіальної громади (14 тис. га), здійснюватиметься після їх деокупації та завершення активних бойових дій.

Мал. 3.28. Карта бойових дій в Україні за станом на 10.12.2024

Враховуючи значні обсяги територій, які потребують обстеження та очищення від небезпечних залишків війни, зазначені заходи виконуються відповідно до пріоритетів.

Одразу після деокупації населених пунктів, для найскорішого відновлення життєзабезпечення населення, сили піротехнічних підрозділів спрямовувались на

розмінування об'єктів інфраструктури, життєзабезпечення, критичної інфраструктури, домогосподарств тощо.

Протягом 2022-2024 років піротехнічними підрозділами (ДСНС, ЗСУ, ДССТ, ГУ НП) та операторами розміновано 23 018 га територій, у тому числі:

- 1 105 км ліній електропередач;
- 570 км залізничних колій;
- 455 км автодоріг;
- 500 км зрошувальних каналів;
- 136 км газопроводів;
- 1 216 га акваторій;
- 42 га лісових масивів;
- 765 об'єктів критичної інфраструктури;
- 789 домогосподарств.

В ході розмінування вилучено 66 504 од. вибухонебезпечних предметів, з них 84 авіабомби.

У 2024 році Національним органом з питань протимінної діяльності, пріоритетним напрямком визначено розмінування земель сільськогосподарського призначення.

Темпи розмінування поступово нарощуються за рахунок залучення до цих заходів додаткових піротехнічних розрахунків міжнародних операторів з гуманітарного розмінування та нарощування кількості машин механізованого розмінування. Проте, на швидкість розмінування впливає чимало факторів, таких як: щільність забруднення, глибина залягання вибухонебезпечних предметів, їх тип, наявність рослинності на ділянках очищення, інших природних факторів, у тому числі рельєф місцевості, погодні умови на момент проведення робіт тощо.

На 01.10.2024 в регіоні протимінну діяльність здійснюють 53 піротехнічні групи розмінування (944 особи, 22 одиниці механічних засобів розмінування).

3.6.1. Оцінка пошкоджень і руйнувань об'єктів та комунікацій, які утримуються за рахунок обласного бюджету

Житловий фонд

За станом на 01.01.2024 зазнали пошкодження/руйнування внаслідок бойових дій 12 755 житлових будинків (1 567 багатоквартирних та 11 188 приватного сектору), в тому числі:

Баштанський район (2 638):

- Баштанська міська територіальна громада – 840 буд.,
- Новобузька міська територіальна громада - 65 буд.,
- Березнегуватська селищна територіальна громада – 712 буд.,
- Інгульська сільська територіальна громада – 127 буд.,
- Привільненська сільська територіальна громада – 49 буд.,
- Снігурівська міська територіальна громада – 226 буд.,
- Широківська сільська територіальна громада – 606 буд.,
- Горохівська сільська територіальна громада – 13 буд.

Вознесенський район (724 буд.):

Вознесенська міська територіальна громада – 676 буд.,
 Бузька сільська територіальна громада - 18 буд.,
 Дорошівська сільська територіальна громада - 3 буд.,
 Прибужанівська сільська територіальна громада – 20 буд.

Миколаївський район (9 384 буд.):

Миколаївська міська територіальна громада – 3 295 буд.,
 Очаківська міська територіальна громада – 1 553 буд.,
 Новоодеська міська територіальна громада - 40 буд.,
 Воскресенська селищна територіальна громада – 194 буд.,
 Первомайська селищна територіальна громада – 1 473 буд.,
 Веснянська сільська територіальна громада – 20 буд.,
 Галицинівська сільська територіальна громада – 1 071 буд.,
 Костянтинівська сільська територіальна громада – 171 буд.,
 Куцурубська сільська територіальна громада - 255 буд.,
 Мішково-Погорілівська сільська територіальна громада - 160 буд.,
 Нечаянська сільська територіальна громада - 38 буд.,
 Радсадівська сільська територіальна громада – 45 буд.,
 Ольшанська селищна територіальна громада - 15 буд.,
 Сухоеланецька сільська територіальна громада – 83 буд.,
 Шевченківська сільська територіальна громада - 953 буд.,
 Коблівська сільська територіальна громада - 15 буд.,
 Степівська сільська територіальна громада - 1 буд.,
 Березанська селищна територіальна громада - 2 буд.

Первомайський район (9 буд.):

Арбузинська селищна територіальна громада – 9 буд.

Освітня інфраструктура

За час дії воєнного стану 111 дитячих садків області зазнали пошкоджень або руйнувань (101 ЗДО пошкоджено, 10 ЗДО зруйновано).

Через тривалі бойові дії в області зруйновано 17 закладів загальної середньої освіти, пошкоджено - 126. Найбільше пошкоджених закладів у Шевченківській, Широківській, Первомайській селищній, Галицинівській, Снігурівській, Березнегуватській, Миколаївській громадах.

З початку збройної агресії рф 22 автобуси було знищено, пошкоджено, викрадено або залишилися на тимчасово окупованій території, 76 шкільних автобусів передано на потреби ЗСУ (65 автобусів у 2022 році, 10 - у 2023, 1 - у 2024). Також парк шкільних автобусів області потребує оновлення. За результатами моніторингу з'ясовано, що 41% автобусів експлуатуються понад 10 років; 18% транспортних засобів потребують капітального ремонту; 6% не експлуатуються через нарахування 100% зносу на амортизацію. Лише 44% шкільних автобусів мають вік до 5 років. Крім того, існує потреба в автобусах для розвантаження існуючих маршрутів у зв'язку із реорганізацією закладів освіти в умовах упорядкування освітньої мережі.

За станом 17.10.2024 потреба в транспортних засобах становить 68 шкільних автобусів.

За станом на 14.10.2024 внаслідок військової агресії РФ пошкоджено – 12 закладів П(ПТ)О (7 – в Миколаївській області, 5 – в м. Миколаїв).

У Миколаївській області внаслідок збройної агресії РФ пошкоджено 5 закладів вищої освіти:

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова;

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського;

Чорноморський національний університет імені Петра Могили;

Миколаївський національний аграрний університет (гуртожиток);

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Миколаївський інститут розвитку людини.

Внаслідок збройної агресії РФ пошкоджено 10 закладів фахової передвищої освіти:

Відокремлений структурний підрозділ «Миколаївський фаховий коледж транспортної інфраструктури Українського державного університету науки і технологій»;

Миколаївський політехнічний фаховий коледж;

Миколаївський державний коледж економіки та харчових технологій;

Відокремлений структурний підрозділ Миколаївський будівельний фаховий коледж Київського національного університету будівництва і архітектури;

Миколаївський фаховий коледж музичного мистецтва Миколаївської обласної ради;

Комунальний заклад фахової передвищої освіти «Миколаївський фаховий коледж фізичної культури» Миколаївської обласної ради;

Миколаївський базовий медичний фаховий коледж Миколаївської обласної ради;

Відокремлений структурний підрозділ «Новобузький фаховий коледж Миколаївського національного аграрного університету»;

Комунальний заклад фахової передвищої освіти «Новобузький фаховий педагогічний коледж» Миколаївської обласної ради;

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Миколаївський фаховий коледж.

Внаслідок агресії російської федерації проти України, бойових дій та окупації частини Миколаївської області зазнали руйнувань та пошкоджень 236 об'єктів інфраструктури та культових будівель, а саме:

65 бібліотечних закладів (в т. ч. 11 зруйновано),

50 клубних закладів (в т. ч. 9 зруйновано),

10 закладів спеціалізованої мистецької освіти (в т. ч. 2 зруйновано),

7 музейних закладів,

2 театри та зоопарк,

пошкоджено 22 пам'ятки археології, 24 пам'ятки архітектури, історії та монументального мистецтва (в т. ч. 3 зруйновано) та 56 культових будівель (в тому числі 5 з них зруйновано).

Енергетична система

В період воєнного стану за 2022-2024 роки з 6 високовольтних підстанцій ПрАТ «НЕК «Укренерго» зазнали пошкоджень 4 підстанції, що становить 67%, з 14 проєктних автотрансформаторів пошкоджено 6 (43%).

Зазнали пошкоджень 1 251 об'єкт системи розподілу електроенергії, для капітального відновлення яких за розрахунками спеціалістів АТ «Миколаївобленерго» необхідно 12,3 млрд грн.

Заклади охорони здоров'я

Внаслідок військової агресії РФ зазнали руйнування 13 об'єктів та пошкоджено 154 об'єкти інфраструктури закладів охорони здоров'я, які потребують відновлення, ремонту приміщень та будівель.

На теперішній час 50 об'єктів повністю відновлено та 63 об'єкти відновлено частково. У лікарні швидкої медичної допомоги відновлено травмпункт, який був частково зруйнований внаслідок російських обстрілів. Було зруйновано 1/3 частини будівлі, що унеможливило подальше її використання за цільовим призначенням. Відбудувала травмпункт за приватні кошти компанія із Казахстану. Роботи тривали менше 90 днів.

Роботи з відновлення енергетичної системи області тривають.

Транспортна інфраструктура

Аеропорт

Прямим влучанням снарядів та ракет, вибуховою хвилею пошкоджено/знищено об'єкти Комунального Підприємства «Миколаївський міжнародний аеропорт» Миколаївської обласної ради: аеровокзальний комплекс, світлосигнальне та радіотехнічне обладнання, пожежне депо, перон, периметрова огорожа, бокси ССТ, адміністративна будівля, автотранспорт. Технічний стан об'єктів в цілому не придатний до нормальної експлуатації з аварійними ділянками, деякі знищено повністю.

Проведено обстеження і оцінку технічного стану майнового комплексу. Складено технічний звіт. Відкрито кримінальне провадження 22022150000000094 від 03.04.2022 за фактом руйнування.

Приблизна вартість відновлення складає 13 000 000 євро. Роботи з відновлення не проводились.

Автомобільний транспорт

На цей час, наявна кількість транспортних засобів на підприємствах значно зменшилась. Для надання мешканцям області послуг з перевезення пасажирів автобусами використовується майже 720 автобусів різної місткості, які здійснюють перевезення пасажирів міськими, приміськими та міжміськими автобусними маршрутами загального користування.

Також послуги з перевезення пасажирів електротранспортом (тролейбус, трамвай) в м. Миколаєві надаються КП ММР «Миколаївелектротранс».

В результаті військової агресії пошкоджень та руйнувань зазнали 39 тролейбусів, 1 трамвай, а також майже 40 транспортних засобів приватних та комунальних підприємств, що здійснюють перевезення на території області.

Пошкоджень зазнали будівлі автотранспортних підприємств, контактні мережі, інші об'єкти транспортної інфраструктури.

За інформацією комунальних підприємств м. Миколаєва потреба в оновленні парку комунальної техніки та громадського транспорту становить: 70 міських низькопідлогових автобусів; 40 низькопідлогових трамваїв; 15 низькопідлогових тролейбусів та 20 низькопідлогових електробусів.

Морегосподарський комплекс

Особливу увагу планується приділити відбудові виробничих потужностей портів Миколаївщини, які постраждали від збройної агресії РФ.

ДП «Миколаївський морський торговельний порт», ДП «Миколаївський річковий порт», АСК «УКРРІЧФЛОТ», Спеціалізований морський порт «Ольвія», ТОВ «МСП «Ніка-Тера», філія ДП «Дельта-Лоцман» на даний час проводять обстеження для визначення обсягу руйнувань та можливості фінансування відбудови. По планам розвитку передбачено будівництво і реконструкція причалів, під'їзних колій, інших об'єктів інфраструктури портів.

Миколаївські порти, на даний час, не задіяні в «зерновій угоді», але готові приєднатись. Діяльність портів заблоковано.

Дорожнє господарство

З початку повномасштабного вторгнення країни агресора в зоні активних бойових дій знаходились 1 117,6 км (або 33,7 %) доріг загального користування місцевого значення, з яких 508,7 км певний час знаходились під окупацією, внаслідок чого за попередніми даними було пошкоджено або зруйновано близько 289 км доріг, що в свою чергу призвело до погіршення дорожнього сполучення між громадами Миколаївської та Херсонської областей, збільшенню витрат часу на евакуацію населення, доставку гуманітарних вантажів, аграрної та іншої продукції, в тому числі військового призначення.

У 2024 році виділено кошти з резервного фонду державного бюджету у суму 307 131,6 тис. грн для здійснення заходів, пов'язаних з відновленням автомобільних доріг загального користування місцевого значення, за зверненнями Збройних Сил України та підтримки проїзду чотирма евакуаційними маршрутами з Херсонської області загальною протяжністю 97,2 км.

В ході військової агресії країни-терориста, в тому числі після підриву Каховської ГЕС, на території Миколаївської області було зруйновано (пошкоджено) 20 штучних споруд, які протягом 2022-2024 років відновлено, а саме:

- 6 на автодорогах державного значення;
- 4 на автодорогах місцевого значення;
- 4 комунальної власності;
- 6 власність Управління каналами річки Інгулець.

Для відновлення автомобільних доріг загального користування місцевого значення необхідно 9 573 725,0 тис. грн.

Для відновлення автомобільних доріг загального користування державного значення необхідно 19 893 700,0 тис. грн.

3.6.2. Наслідки війни для бізнесу області

Внаслідок військової агресії зазнали пошкоджень та руйнувань багато суб'єктів господарювання Миколаївської області. Серед них такі потужні підприємства: ТОВ СП

«Нібулон», ТОВ «Сандора», ДП «НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ДП «Миколаївський бронетанковий завод», Фермерське господарство «Органік Системс», ТОВ «Морський спеціалізований порт НІКА-ТЕРА», ТДВ «Баштанський сирзавод», Миколаївська філія державного підприємства «Адміністрація морських портів України» (Адміністрація Миколаївського морського порту), ТОВ «Техноторг-Дон», ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» та інші.

Інфографіка пошкоджень і руйнувань внаслідок військових дій у Миколаївській області за станом на 01.10.2024

На сьогодні деякі підприємства, які припиняли свою діяльність внаслідок військових дій, відновили роботу. Так, ТОВ «Сандора» поновило у Миколаївській області виробництво продуктів харчування та напоїв.

Зважаючи на активні бойові дії з перших днів вторгнення армії російської федерації на територію Миколаївської області, деякі суб'єкти господарювання області виявили бажання перенести виробничі потужності до безпечної зони в інші регіони (Черкаська, Львівська, Чернівецька, Хмельницька, Івано-Франківська, Київська, Закарпатська, Вінницька, Волинська області) в рамках реалізації державної програми з релокації українських підприємств. Зокрема:

ТОВ «Агрозернохолдинг» (рафінація, дезодорація та гідротація рослинної олії),

ПМП «Скела» (виробництво декоративних негорючих панелей),

ПП «Торговий дім «Лакомка» (виробництво кондитерських виробів),

ТОВ «Укрлед» (лиття кольорових металів (алюміній), виробництво алюмінієвого профілю та інших виробів з алюмінію, виробництво продукції з пластику та пластмаси, виготовлення промислового (ливарного) обладнання),

ТОВ «Марін Дизайн Інжиніринг Миколаїв» (діяльність у сфері інжинірингу (проектування суден), технічні випробування та дослідження, розробка програмного забезпечення, цифрові послуги та обслуговування цифрової інфраструктури),

ТОВ «Агроторгова компанія» (ремонт та технічне обслуговування с/г техніки, виробництво тракторів),

ТОВ «ТД «ЮГЕЛЕВАТОР» (виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства), ТОВ «Сандора» (виробництво напоїв та снєків).

Миколаївську область не віднесено до регіонів, які є приймаючими в рамках реалізації цієї програми.

Найбільшими проблемами для відновлення та розвитку бізнесу Миколаївської області є: велика кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів інфраструктури; втрата традиційних ринків збуту; ускладнена логістика; аварійні та планові відключення електроенергії через руйнування об'єктів енергетичної інфраструктури; обмеження в оборотному капіталі для виконання експортних та внутрішніх замовлень; блокування роботи портів.

3.7. Містобудівна документація регіону (просторове планування)

На території створених 17 липня 2020 року адміністративних районів області - Баштанського, Вознесенського, Миколаївського та Первомайського, схеми планування територій не розроблялися.

Генеральними планам забезпечено 77% населених пунктів Миколаївської області. Генеральні плани для 538 сільських населених пунктів та селищ (міського типу) не можливо використовувати як стратегічний документ під час розроблення, затвердження і виконання відповідних стратегічних документів економічного і соціального розвитку територій.

Комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад Миколаївської області не розроблялися. З 51 територіальних громад області (окрім Миколаївської міської територіальної громади) лише 2 громади (Коблівська сільська територіальна громада та Синюхинобрідська сільська територіальна громада) для розроблення комплексних планів мають актуальну картографічну основу в масштабі 1:10000 в цифровій формі у державній геодезичній системі координат УСК-2000.

3.8. Економічний розвиток

3.8.1. Основні економічні показники регіону

Стан економіки має безпосередній вплив на добробут населення, тому дослідження тенденцій економічного розвитку регіону має велике значення у визначенні шляхів підйомів рівня життя населення. Одним із основних узагальнюючих показників, який характеризує рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт (далі – ВРП).

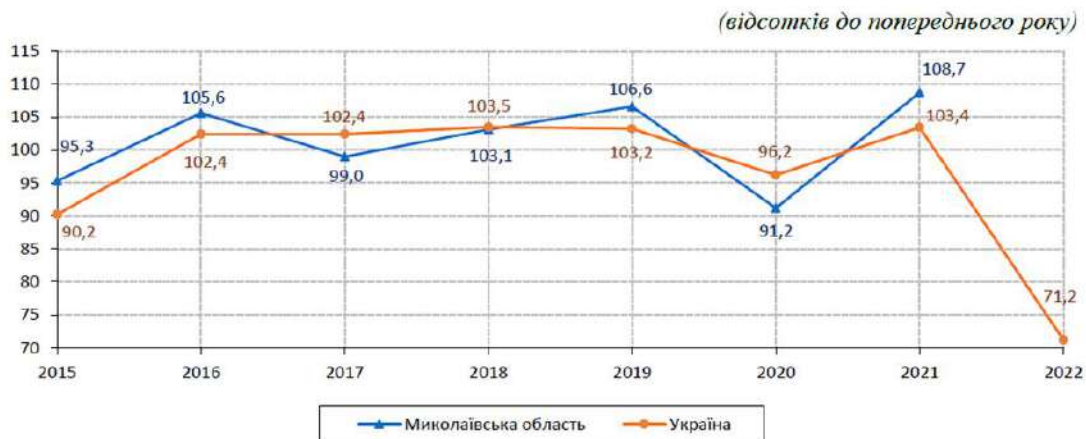
Обсяг ВРП Миколаївської області демонструє стабільне зростання і за підсумками 2021 року (останні звітні дані ГУС у Миколаївській області) становить 124 162 млн грн, що на 28,5% перевищує показник 2020 року та майже на 158% перевищує показник 2015 року.

Внесок Миколаївської області за обсягом ВРП у національну економіку становить 2,3%, зокрема у 2015 році – 2,4%.

Мал. 3.29. Валовий регіональний продукт Миколаївської області та його частка у ВРП України

Разом з тим, індекс фізичного обсягу ВРП відрізнявся коливаннями, як на рівні держави так і на рівні регіону. Ці коливання відбувались в більшій залежності від зовнішніх чинників та, у меншій залежності, від внутрішніх факторів.

Мал. 3.30. Індекси фізичного обсягу ВРП Миколаївської області та України

Серед найбільш впливових на загальні тенденції формування макроекономічних показників Миколаївщини у 2021 році виділяються результати діяльності галузей: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство з індексом фізичного обсягу випуску в основних цінах – 145,8%, тимчасове розміщення та організація харчування (надання місць для короткострокового проживання, а також надання готових страв і напоїв для споживання на місці) – 128,6%, інформація та телекомунікації – 117,3%. Для порівняння, у 2017 році найбільш впливовими галузями з високими індексами фізичного обсягу випуску були: добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 119,9%, будівництво – 115,0%.

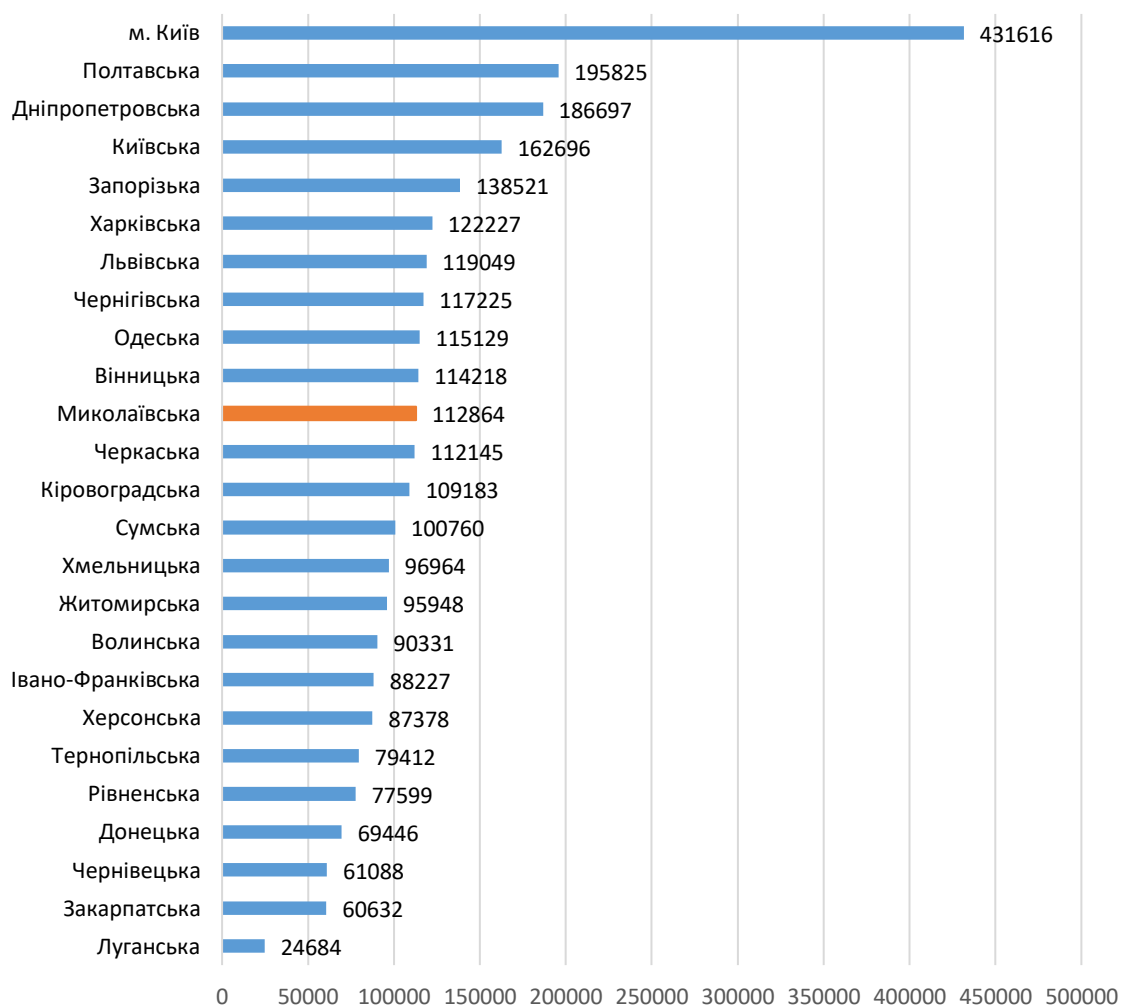

Мал. 3.31. Індекси фізичного обсягу випуску в основних цінах за окремими видами економічної діяльності у 2017–2021 роках, у цінах попереднього року, %

У структурі валової доданої вартості Миколаївської області у 2021 році більшу частку займають наступні види діяльності: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (25,5% у ВРП); державне управління й оборона (11,5%); оптова та роздрібна торгівля (11%); переробна промисловість (10,9%).

Зважаючи те, що ВРП є статистично залежним показником від результатів діяльності основних секторів економіки регіону і є доволі складним за своєю структурою, то ВРП на душу населення відображає не тільки ступінь соціально-економічного розвитку регіону, а й має прямий взаємозв'язок з конкурентоспроможністю, і характеризує потенціал економічного зростання.

За обсягами ВРП на 1 особу Миколаївська область також демонструє стабільне зростання, від 27 355 грн у 2013 році, 41 501 грн у 2015 році до 112 864 грн у 2021 році, що на 172% (або 71 363 грн) перевищує показник 2015 року.

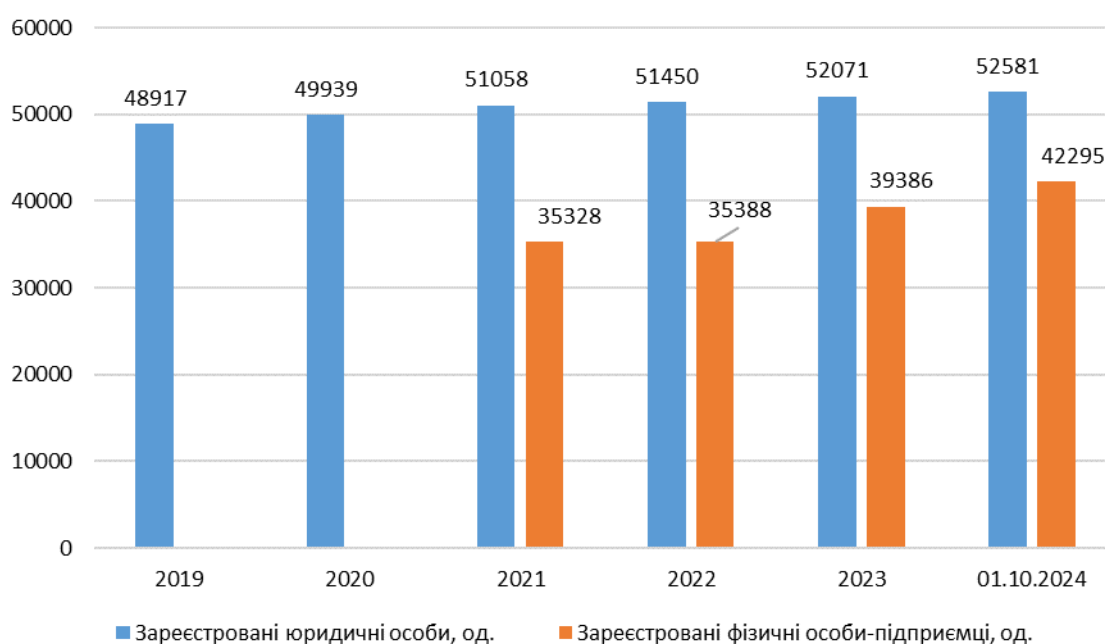

Мал. 3.32. Рівень ВРП на 1 особу за регіонами України у 2021 році у фактичних цінах, грн

Миколаївська область стало утримує середній показник серед регіонів України (11 позиція) за обсягами ВРП на 1 особу як у 2013 році, так і у 2021 році.

3.8.2. Розвиток підприємництва

Підприємництво є важливою складовою економіки, яка забезпечує створення нових робочих місць, збільшення надходжень до бюджетів, що дозволяє вирішувати ряд важливих соціально-економічних проблем, стимулює розвиток конкурентоспроможності та інновацій. Підприємництво, як вагомий ринкоутворюючий чинник економіки, характеризується раціональними формами управління, стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, позитивно впливає на структуру господарства та на якісну характеристику валового внутрішнього продукту, розширює сферу свободи ринкового вибору.

Мал. 3.33. Кількість зареєстрованих юридичних та фізичних осіб-підприємців у Миколаївській області, од.

Кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у Миколаївській області суттєво зросла за досліджувані п'ять років.

За окремими видами економічної діяльності найбільша кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Миколаївської області спостерігається у сфері оптової та роздрібної торгівлі та наданні різноманітних послуг (54% від загальної кількості підприємців), найменша – у будівництві (5%). Суб'єкти господарювання, в основному, зосереджені у сфері торгівлі та наданні різноманітних послуг, що не потребує значних інвестицій у виробництво, надає достатній рівень прибутковості та можливість для оптимізації системи оподаткування, адже у виробничій сфері потрібен значний фінансовий ресурс та відповідні кваліфіковані трудові ресурси з високим рівнем заробітної плати.

З перших днів війни бізнес, взагалі економіка Миколаївщини, зазнали катастрофічних втрат. Дуже серйозно постраждав малий та середній бізнес. Багато підприємств зазнали фізичної руйнації. Частина підприємств втратили

працівників з різних причин, починаючи з евакуації. Також частина чоловіків перебували і перебувають у війську. Частина підприємств взагалі втратили ринки. Плюс великий негативний вплив має згортання внутрішнього попиту, руйнація зв'язків постачальників як всередині країни, так і міжнародних.

Таблиця 3.12

Кількість зареєстрованих у Миколаївській області юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за окремими видами економічної діяльності

Види діяльності	За станом на 01 жовтня 2024		За станом на 01 січня					
	юридичні особи	фізичні особи-підприємці	2024		2023		2022	
			юридичні особи	фізичні особи-підприємці	юридичні особи	фізичні особи-підприємці	юридичні особи	фізичні особи-підприємці
сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	5205	1172	5149	1033	5068	939	5020	... ¹
переробна промисловість	1887	1425	1841	1310	1815	1139	1798	... ¹
будівництво	1785	872	1753	784	1708	700	1690	... ¹
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	10474	16873	10273	15884	10040	14512	9970	... ¹
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1465	2835	1411	2629	1365	2446	1342	... ¹
інформація та телекомунікація	594	5995	581	5915	556	5697	528	... ¹

3.8.3. Промисловий потенціал

Промислова інфраструктура займає провідне місце у розвитку економіки області. Область забезпечує 2-2,5% загальнодержавного обсягу промислової продукції. Важливою складовою промислової інфраструктури є наявність в області промислових підприємств та закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів та проектно-конструкторських бюро, які здійснюють науково-технічні розробки для потреб галузі, які готують фахівців різних спеціальностей, що промисловості надає поштовх поступовому відновленню.

Починаючи з 2019 року відстежувалося щорічне зростання обсягів реалізованої продукції промислового виробництва. Через збройну агресію РФ у 2022 році порівняно з 2021 роком в області, як і загалом по державі, відбувалося скорочення обсягів реалізованої промислової продукції на 12,4 млрд грн (по Україні – на 824,9 млрд грн).

(відсотків до попереднього року)

Мал. 3.34. Динаміка обсягів реалізованої продукції в Миколаївській області та Україні

У період 2019–2023 років відбулися зміни в структурі реалізованої промислової продукції. Так, зменшилася частка виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів на 18,3%, металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування – на 13% в, машинобудування – на 3,9%.

Проте збільшилася частка реалізації промислової продукції у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 42,4%. Зростання реалізації в енергетиці відбулося за рахунок активного розвитку альтернативної енергетики на Миколаївщині (вітро- та сонячної енергетики) – частково.

У 2023 році виробництво промислової продукції збільшилось на 19,5% порівняно з 2022 роком (у 2022 році – зменшилось на 47,8%).

У постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зафіксовано нарощення виробництва на 13,5% (у 2022 році – спад на 18,3%), у переробній промисловості – на 32,4% (на 70,0%), у добувній промисловості та розробленні кар'єрів – на 39,7% (на 75,1%).

За видами діяльності переробної промисловості збільшились обсяги у машинобудуванні – на 45,5% (у 2022 році – зменшились на 71,5%), виробництві харчових продуктів, напоїв – на 64,3% (на 70,2%), виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – на 73,6% (на 79,9%). Разом з тим, у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування випуск продукції зменшився на 69,7% (у 2022 році – на 83,2%).

Таблиця 3.13

Індекси промислової продукції за видами діяльності у Миколаївській області за 2019 – 2024 роки, у % до відповідного періоду попереднього року

Вид діяльності	Січень червень 2024	2023	2022	2021	2020	2019
Промисловість	122,9	119,5	52,2	99,3	102,6	98,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	247,2	139,7	24,9	118,5	112,5	110,7
Переробна промисловість	155,2	132,4	30,0	101,1	91,7	96,7
з неї						
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	177,1	164,3	29,8	95,7	106,3	104,1
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	95,8	72,2	101,5	112,5	78,0	90,4

виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	98,5	208,1	7,6	36,6	92,4	96,4
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	124,4	103,2	32,7	104,9	110,7	111,0
виробництво гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції	130,7	173,6	20,1	112,2	89,6	96,7
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	115,6	30,3	16,8	101,9	103,0	100,8
машинобудування	169,5	145,5	28,5	102,6	71,1	96,7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	107,2	113,2	81,7	96,5	121,3	102,5

У січні–червні 2024 року у промисловості області спостерігалось нарощення промислового виробництва, яке порівняно з відповідним періодом 2023 року становило 22,9%.

У постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря обсяг продукції збільшився на 7,2%, у переробній промисловості – на 55,2%, у добувній промисловості та розробленні кар'єрів – у 2,5 раза.

Майже у всіх основних галузях переробної промисловості отримано приріст обсягів продукції, крім текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, де зафіксований спад – на 4,2 %.

Як висновок, можна зазначити, що:

промислова політика Миколаївської області в період 2023-2024 років забезпечує зростання виробництва в основних секторах економіки, збільшення експорту та покращення інвестиційного клімату.

Сьогодні недостатньо завантажені виробничі потужності таких суднобудівних підприємств: ДП «Миколаївський суднобудівний завод», ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Верф «Чорноморські яхти», які переважно виконують роботи із судноремонту. Однак, суднобудування залишається важливим напрямом економічного розвитку регіону, що в подальшому сприятиме створенню морського кластеру на півдні України. За умови залучення потужних інвестицій, як приватних, так і державних, ймовірний розвиток малотоннажного суднобудування та судноремонту.

Подальший розвиток передбачає фокус на розвитку індустріальних парків, агропромислового комплексу, машинобудування, харчової промисловості, модернізації, екологічності, залучення інвестицій та підтримці